

İcra Mahkemelerinde Yargılama Usulü^(*)

Procedure in the Executive Courts

Arş. Gör. **Gökçe VAROL**^(**)

Öz

İcra mahkemesi, takip hukuku bağlamında ortaya çıkan iş ve uyuşmazlıkları olabildiğince hızlı bir şekilde çözmeyi amaçlar. Bu açıdan icra mahkemelerinin yargılama usulü diğer mahkemelerden farklılık gösterir. Aynı şekilde bu mahkemede görülen davalar ve diğer hukuki yollar da yargılama usulü açısından birbirlerinden farklıdır.

İcra mahkemesine başvuru, kural olarak sözlü veya yazılı olarak yapılabilir. Talep veya itirazların sözlü yapılabileceği durumlarda, bu başvurular icra dairesi memurlarınca tutanağa geçirilir (İİK md. 8/1). Bazı hallerde ise başvuru mutlaka yazılı bir şekilde yapılmak durumundadır. Dilekçeler aşamasında ise, basit yargılama usulüne uygun olarak birer tane dava ve cevap dilekçesi verilir ve tahkikat aşamasına geçilir.

İcra mahkemesinde basit yargılama usulü uygulanır, sınırlı bir inceleme yapılır ve uyuşmazlık kısa sürede çözüme ulaştırılır. Bu nedenle tahkikat süreci ve bu süreçte delillerin değerlendirilmesi diğer mahkemelerden farklılık gösterir. İcra mahkemesinde asıl kural sınırlı belgeyle inceleme yapılması olsa da bazı hallerde deliller serbestçe değerlendirilir. Yine ispat yükü açısından da belirli hallerde (örneğin istihkak davası) bazı özel ispat kuralları getirilmiştir. İcra mahkemelerinde tahkikat aşamasında her durumda duruşma yapılma zorunluluğu da yoktur.

Son olarak, icra mahkemelerinde dosyanın işlem den kaldırılmasının mümkün olup olmayacağı, icra mahkemesi kararlarının kesin hüküm oluşturup oluşturmayacağı sorunu ve hangi durumların icra mahkemeleri için bekletici sorun yapılacağı öğretilen tartışmalı olan ve bizim de çalışmamızda incelediğimiz bazı özel durumlardır.

Anahtar Kelimeler

Uyuşmazlık, İcra Mahkemeleri, Yargılama Usulü, Basit Yargılama Usulü, Sınırlı İnceleme.

Abstract

The execution courts aim to resolve the dispute that arises in terms of execution proceedings as quickly as possible. In this respect, the procedure of the execution courts differs from the other courts. Likewise, the proceedings before this court and other legal remedies are different in terms of the procedure.

The application to the execution courts can be made verbally or in writing.

(*) Makalenin editörlüğe gönderildiği tarih: 29.08.2019. Birinci hakeme sevk tarihi: 29.08.2019. Raporun birinci hakemden dönüş tarihi: 03.09.2019. İkinci hakeme sevk tarihi: 29.08.2019. Raporun ikinci hakemden dönüş tarihi: 12.09.2019.

(**) Anadolu Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Anabilim Dalı,
E-mail: gokcevarol26@gmail.com,
Orcid Id: <http://orcid.org/0000-0002-9073-9292>.

In cases where requests or objections can be made orally, these applications are recorded by the officers of the enforcement office. In some cases, the application must be made in writing. At the petitions stage, petition and answer petition is submitted in accordance with the simple procedure and proceeding to the investigation stage.

A simple trial procedure is applied in the execution courts, a limited examination is conducted and the dispute is resolved in a short time. Therefore, the investigation process and the evaluation of the evidence in this process differ from other courts. Even though the main rule is to carry out an examination with limited documents in the execution court, in some cases the evidence is freely evaluated. Again, in terms of burden of proof, certain rules of proof have been introduced in certain cases (for example, in the case of remuneration). There is no obligation to hold hearings in all cases during the investigation stage in the execution courts.

Finally, the question of whether it is possible to remove the file from the proceedings in the execution courts, whether the decisions of the enforcement court will constitute a definite provision and which situations will be held for execution courts are some special cases that are controversial in the doctrine and are examined in our study.

Keywords

Dispute, Execution Courts, Trial Procedure, Simple Trial Procedure, Limited Review.

GİRİŞ

İcra mahkemeleri, uyuşmazlıkları seri bir şekilde çözmek için kurulmuş özel mahkemelerdir. İcra hukukunun temel prensibi, alacaklıların haklarını en kısa zamanda elde etmesi; öte yandan borçlunun ve üçüncü kişilerin menfaatlerine bir zarar gelmemesidir. İşte bu dengenin sağlanması için icra mahkemesinde diğer mahkemelerden farklı olarak, yargılama usulünde birtakım farklılıklar içermektedir.

Bu farklılıklardan biri icra mahkemesinin kural olarak yalnız belirli belgelerle ve sınırlı bir inceleme yapmasıdır. Eğer alacaklının elinde kanunda öngörülen belgeler yoksa (örneğin İİK md. 68 anlamında belgeler), genel mahkemelerde dava açmalıdır. Nitekim takip borçlusunu da ispat faaliyetini (karşı veya aksini) aynı türden belgelerle gerçekleştirmek zorundadır. Böylece; alacaklı elinde belirli belgeler varsa ve uyuşmazlığın hızlıca çözümlenmesini istiyorsa icra mahkemesine başvuracaktır. Bununla birlikte, alacaklının elinde bu belgeler yoksa genel mahkemelere başvuru hakkı mevcuttur.

İcra mahkemesi kararlarının kanun yolu denetiminden geçmek veya kanun yoluna hiç başvurmamakla ortaya çıkan kesin hüküm etkisi salt takip prosedürü ile sınırlıdır. Bunun dışındaki hallerde icra mahkemesi kararları şeklen kesinleşmiş olsa da maddi anlamda kesin hüküm etkisine kural olarak sahip değildir. Ne var ki üzerinde tartışmalar bulunmakla birlikte icra mahkemesinin her türlü delili serbestçe değerlendirebildiği iş ve uyuşmazlıkların bir kısmında verilen kararlar maddi anlamda kesin hüküm etkisine sahiptir. Aynı etki icra mahkemesinin genel hükümlere göre yargılama yaptığı haller bakımından da geçerlidir.

Biz de bu çalışmamızda icra mahkemelerindeki yargılama usulünü, diğer mahkemelerden farklılık arz eden özellikleri bağlamında incelemeye çalıştık. Bunu yaparken gerek öğretilerdeki görüşlerden gerek konuya ilişkin Yargıtay kararlarından yararlanmaya çalıştık.

1. İCRA MAHKEMESİ KAVRAMI

İcra mahkemeleri, 2003 yılına kadar icra tetkik mercii olarak isimlendirilmiştir. 2004 yılında kanunda yapılan değişiklikler sonucu¹ icra tetkik mercii kavramı yerini icra mahkemesine bırakmıştır. Bu değişikliğin sebebi, uygulamada tetkik mercilerinin özel mahkeme olduğu konusundaki tereddüt yaşanması ve mahkeme olarak anılmayıdır.²

İcra mahkemeleri tek hakimli hukuk mahkemeleridir. Bu mahkemeler icra dairesi işlemlerinin yasaya uygun ve doğru olup olmadığını şikayet başvurusu üzerine incelemek ve kanunla kendisine verilen diğer icra işlerine bakmak üzere kurulmuşlardır. İcra mahkemesi, icra dairesinin üstünde kurulmasına karşın, icra dairesine herhangi bir talimat veremez; ancak kanunun öngördüğü hallerde icra dairesini denetleyebilir.³

Anayasa'nın 141. maddesinin 4. fıkrasına göre: "*Davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması, yargının görevidir.*" Davaların olduğu kısa zamanda, ucuz ve basit bir şekilde çözümlenmesi gereği, icra hukukunda takip ekonomisi ilkesi olarak karşımıza çıkar. İcra mahkemesinin kural olarak, belirli belgelerle ve sınırlı bir şekilde inceleme yapması takip ekonomisine uygundur; ancak temel amaç bu değildir.

Takibin makul süre içerisinde, ucuz ve basit bir şekilde sonuçlandırılması gereği menfaatlerin dengelenmesi zorunluluğunu ortadan kaldırmaz.⁴ Mahkeme bir taraftan inceleme sürecini kısa zamanda bitirmeli, bir taraftan da doğru kararlar vermelidir. Bu açıdan hukuki dinlenilme ve adil yargılanma haklarına riayet edilmelidir. Ancak hukuki dinlenilme ve adil yargılanma hakkı alacaklının menfaatinin korunması, borçlunun kötü davranışlarının önüne geçilmesi, telafisi güç sonuçların ortaya çıkmaması gibi sebeplerle sınırlandırılabilir.⁵ İcra

¹ RGT: 12.2.2004, S: 5092.

² Hakan Pekcanitez/Oğuz Atalay/Meral Sungurtekin Özkan/Muhammed Özekes, *İcra İflas Hukuku*, 5. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2018, s. 48.

³ Ramazan Arslan/Ejder Yılmaz/Sema Taşpınar Ayvaz/Emel Hanağası, *İcra ve İflas Hukuku*, 4. Baskı, Ankara, Yetkin Hukuk Yayınları, 2018, s. 64; Pekcanitez /Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, a.g.e., s. 48.

⁴ Pınar Çiftçi, *İcra Hukukunda Menfaat Dengesi*, Ankara, Adalet Yayınevi, 2010, s. 121; Nezir Özcengiz, *Tetkik Mercii*, Ankara, Fon Matbaa, 1975, s. 1.

⁵ Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, a.g.e., s. 15 vd.

mahkemesinin belirli durumlarda duruşma yapma zorunluluğunun olmaması, tarafların belli bazı hallerde ispat haklarını salt belli bazı belgelerle sınırlı olarak kullanabilmeleri bahsettiğimiz hususlara örnek olarak verilebilir.⁶

2. İCRA MAHKEMESİNE BAŞVURU

A. Başvurunun Yazılı veya Sözlü Olarak Yapılacağı Haller

a. Şikayet

İcra ve iflas dairesi memurları, görevini İcra ve İflas Kanununa, İcra ve İflas Kanunu Yönetmeliğine ve İcra ve İflas hukukuna ilişkin diğer düzenlemelere uygun olarak yahut zamanında yerine getirmeyen, hakkın yerine getirilmesini sebepsiz sürüncemede bırakır veya takdir yetkisini olaya uygun şekilde kullanmaz ise bu durumlarda ilgililer icra mahkemesinde şikayet yoluna başvurabilirler. Şikayete konu olan işlemin ilgili bakımından bir zarara yol açması gerekmediği gibi, icra iflas dairesi görevlisinin de işlemde kusurunun bulunması aranmamıştır.⁷

Şikayet icra mahkemesine verilecek bir dilekçeyle yapılabileceği gibi sözlü olarak şikayet beyanının icra mahkemesinde tutanağa geçirilmesi yoluyla da yapılabilir (İİK md. 8).⁸

Şikayet kendine özgü bir hukuki çaredir, bir dava değildir.⁹ Bu açıdan şikayet dilekçesinin dava dilekçesi içeriğini (HMK m. 119) taşıması gerekmez.¹⁰ Nitekim Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, “borçlunun icra mahkemesine başvurusu şikayet olup, şikayet bir dava değildir. Bu nedenle şikayet dilekçesinin kanunda yazılı şartları taşıması zorunlu değildir. Bu itibarla şikayet konusu icra dosya-

⁶ Muhammed Özkes, *İcra Hukukunda Temel Hak ve İlkeler*, Ankara, Adalet Yayınevi, 2009, s. 142.

⁷ Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özkes, a.g.e., s. 58 vd.; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası-İcra s. 76 vd.; M. Kamil Yıldırım/ Nevhis Deren Yıldırım, *İcra ve İflas Hukuku*, 7. Baskı, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2016, s. 31 vd.; Baki Kuru, *İstinaflı Sistemine Göre Yazılmış İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı*, 1. Baskı, İstanbul, Yetkin Yayıncılık, 2017, s. 38 vd.; İlhan Postacıoğlu/Sümer Altay, *İcra Hukuku Esasları*, 5. Baskı, İstanbul, Vedat Yayıncılık, 2010, s. 57 vd.; Saim Üstündağ, *İcra Hukukunun Esasları*, 8. Baskı, İstanbul, 2004, s. 44 vd.

⁸ Madde düzenlemesi bu şekilde olsa da, takip işlemlerinin yoğunluğu sebebiyle uygulama tarafların sözlü olarak yapabilecekleri başvurularda dahi dilekçe ile icra dairesine başvurusu şeklinde gelişmektedir. Özkes, a.g.e., 87.

⁹ Hakan Pekcanitez/Cemil Simil, *İcra ve İflas Hukukunda Şikayet*, 2. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, s. 48; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özkes, a.g.e., s. 101; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası-İcra, a.g.e., s. 81; Timuçin Muşul, *İcra ve İflas Hukukunun Esasları*, 6. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2017, s. 129.

¹⁰ İddia ve somutlaştırma yükümlülüğü takip hukukunda da geçerlidir. Şikayet söz konusu olduğunda icra mahkemesi, kamu düzenine ilişkin hususları re'sen inceler.

sının yanlış gösterilmesi veya hiç bildirilmemiş olmasının sonuca etkisi yoktur. Mahkemece şikayetçiye, doğru dosya numarasını bildirmek üzere süre verilip, asıl şikayet konusu dosya incelenerek sonucuna göre karar verilmesi” işaret etmektedir.¹¹

Şikayet, şikayete konu işlemi yapan icra dairesinin bulunduğu yer mahkemesine yapılır. İcra mahkemesinin yetkisi kesin yetkidir.¹² Haczedilecek mal, takibi yürüten icra dairesinin yetki alanı dışında ise haciz malın bulunduğu yer icra dairesince istinabe yoluyla yapılır ve haciz ile ilgili şikayet, istinabe olunan icra dairesinin bağlı bulunduğu icra mahkemesince incelenir.¹³

Şikayetin icra mahkemesi yerine icra dairesine yapılması herhangi bir hukuki sonuç doğurmaz; icra dairesi şikayeti kendiliğinden icra mahkemesine göndermez. Şikayet süresi geçtikten sonra icra mahkemesine yapılan başvurular ise sürenin geçmiş olması sebebiyle reddedilmelidir.¹⁴ Yargıtay da icra dairesine yapılan şikayetlerin herhangi bir hukuki sonucunun olmayacağını hükme bağlamaktadır.¹⁵

b. Gecikmiş İtiraz

Ödeme emri kendisine tebliğ edilen borçlu yedi günlük süre içerisinde borca veya imzaya itiraz edebilir. Bu sürenin kesin olmasının istisnası ise gecikmiş itirazdır. Borçlu kusuru olmaksızın bir engel sebebiyle ödeme emrine itiraz edemezse, engelin ortadan kalkmasından itibaren 3 gün içinde icra mahkemesine itirazda bulunabilir (İİK md. 65).

Borçlu gecikmiş itirazını bir dilekçe ile veya sözlü olarak (icra mahkemesinde tutanak düzenlettirmek suretiyle) yapabilir (İİK md. 18/II). Borçlu gecikmiş itirazında hem mazeretini, hem de ödeme emrine itirazını ve sebeplerini bildirmelidir.¹⁶

c. İtirazın Kaldırılması

Borçlunun borca itiraz etmesi durumunda alacaklının icra mahkemesinde başvuracağı yol itirazın kesin kaldırılmasıdır. İtirazın kesin kaldırılması yoluna

¹¹ Y.12. HD, E. 2016 / 16845, K. 2017 / 8872, T. 06.06.2017, KİBB.

¹² Kuru-İstinaflı İcra, a.g.e., s. 38; Abdürrahim Karlı, *İcra ve İflas Hukuku*, 3. Baskı, İstanbul, Alternatif Yayıncılık, 2014, s. 81.

¹³ Üstündağ, a.g.e., s. 53; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, a.g.e., s. 111.

¹⁴ Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası-İcra, a.g.e., s. 83; Emine Halman Çetin, *İcra İflas Hukukunda Şikayet ve İcra Mahkemelerinde Yargılama Usulü*, Ankara, Adalet Yayınevi, 2010, s. 9; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, a.g.e., s. 64.

¹⁵ YHGK, E. 2005 / 12-178, K. 2005 / 211, T. 30.03.2005, KİBB.

¹⁶ Kuru-İstinaflı İcra, a.g.e., s. 104;

başvurmak isteyen alacaklı, dilekçeyle veya sözlü olarak, yetkili icra mahkemesine başvurur (İİK md. 70).¹⁷ İtirazın kaldırılması talebi Hukuk Muhakemeleri Kanunu anlamında bir dava olmadığından dilekçenin dava dilekçesi içeriğini taşıması gerekmez.¹⁸ İtirazın kesin kaldırılması taleplerini icra mahkemesi inceler. İcra mahkemesinin bu yetkisi kesin yetkidir, kamu düzenindedir.¹⁹ Alacaklının elinde İcra ve İflas Kanunu'nun 68. maddesinde öngörülen belgeler varsa itirazın kesin kaldırılması yoluna başvurulabilir; aksi halde alacaklı genel mahkemelerde itirazın iptali davası açabilir. Taraflar, ileride çıkacak bir uyuşmazlıkta itirazın kaldırılması yoluna değil de itirazın iptali yoluna başvurulabileceği şeklinde, kanunun tanıdığı seçimlik hakkı bertaraf eder nitelikte bir icra sözleşmesi yapamazlar.²⁰

Borçlunun imzaya itiraz etmesi durumunda alacaklının icra mahkemesinde başvuracağı yol itirazın geçici kaldırılmasıdır (İİK m. 68/a). İtirazın geçici kaldırılması yoluna başvurulabilmesi için senedin adi bir senet olması ve kayıtsız şartsız para borcu ikrarını içermesi gerekir. Buna karşılık itirazın kesin kaldırılmasında da borçlunun gösterdiği adi senet altındaki imza alacaklı tarafından inkar edilirse, icra mahkemesi imzanın alacaklıya ait olup olmadığını 68/a'da öngörülen usulle inceler (İİK m. 68/V). Takip borçlusunun resmi senedin sahteliğini ise, genel mahkemede açacağı ayrı bir dava yoluyla ileri sürmesi gerekir (HMK md. 204; İİK md. 72). İcra mahkemesi tarafından itirazın geçici kaldırılmasına karar verilirse borçlu yedi gün içerisinde borçtan kurtulma davası açabilir (İİK. m. 69/II, III, IV, V). Borçlu süresinde borçtan kurtulma davası açarsa davanın sonuna kadar takip durmaya devam eder. İtirazın geçici kaldırılması yolunda da başvuru yazılı olabileceği gibi sözlü de olabilir.²¹

B. Başvurunun Yazılı Olarak Yapılması Gereken Haller

a. Kambiyo Senetlerine Özgü Haciz Yoluyla Takipte İtiraz

Alacaklının kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takibe başvurabilmesi için alacağının senede bağlanmış bulunması ve bu senedin kambiyo senedi niteliğine haiz olması gereklidir. Kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takip talebi de genel haciz yolundaki esaslara uygun olarak doldurulur; başvuru yazılı

¹⁷ Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, a.g.e., s. 110 vd.; Kuru-İstinaflı İcra, a.g.e., s. 103; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası-İcra, a.g.e., s. 185 vd.

¹⁸ Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası-İcra, a.g.e., s. 185; Kuru-İstinaflı İcra, a.g.e., s. 113.

¹⁹ Kuru- İstinaflı İcra, a.g.e., s. 119.

²⁰ Taylan Özgür Kiraz, *İcra Mahkemesinde İtirazın Kaldırılması*, 2. Baskı, Ankara, Bilge Yayınevi, 2006, s. 217.

²¹ Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, a.g.e., s. 119 vd.

olarak yapılır. Ayrıca alacaklı takip talebinde belirttiği kambiyo senedinin aslını ve borçlu sayısı kadar onaylı örneğini de takip talebine eklemelidir (İİK m. 167/2).²²

Kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takipte itiraz, genel haciz yolundaki itirazdan farklı olarak yalnızca dilekçeyle yapılabilir. Ayrıca kambiyo senetlerine özgü haciz yolunda itiraz sebeplerinin de belirtilmesi gerekir (İİK m. 168/5).

b. İstihkak Davası

İstihkak davası ile borç için haczedilen malın iddia edildiği gibi üçüncü kişiye ait olup olmadığı araştırılır. Dava ile amaçlanan haczedilen mal üzerindeki uyuşmazlığın somut icra takibi bakımından çözümlenmesidir.²³

İstihkak davası, basit yargılama usulüne göre görülür ve dava bir dilekçeyle açılır. Görevli mahkeme mal ve hakkın değerine bakılmaksızın icra mahkemelelidir. Yetkili mahkeme, genel yetki kurallarına göre belirlenir.

C. Başvurunun Tarafları

Şekli taraf teorisine göre, hukuki koruma talep eden davacı, hukuki himaye talep edilen ise davalıdır.²⁴ İcra takibi açısından bakıldığında ise, alacaklı talepte bulunan; borçlu kendisine karşı takip yapılan kimsedir.²⁵ Tarafların maddi hukuk anlamında hak ya da borç sahibi olup olmamaları borçlu ya da alacaklı olarak nitelendirilmelerinde etkili değildir. İcra mahkemesine başvuru; alacaklı, borçlu ve bazı hallerde de üçüncü kişi tarafından gerçekleştirilir. Burada özellik arz eden husus, üçüncü kişilerin de icra mahkemesine başvurabileceği durumlarıdır.

²² “Ancak takip konusu bir çekse ve bankaya ibraz edildiğinde çek bedelinin sadece bir kısmı ödenmişse, bu durumda banka, aslını kendisi saklayarak çekin ön ve arka yüzünün onaylı fotokopisini çek hamiline verir; bu sebeple, çek hamili de bu fotokopiyle takip yapabilir. (ÇEKK m. 3, VI). Bunun yanında çek dışında da belirli durumlarda (hukuki zorunluluk varsa) bononun fotokopisi ile de takip yapabilir. Örneğin bir bono aynı zamanda cezai takibata konu yapılmışsa, asıl dosyadaki aslı yerine tasdikli fotokopisi dosyaya sunulabilir. Alacaklının borçluya karşı talepte bulunabilmek için ödememe protestosu çekmesi gereken hallerde, kambiyo senedi ile bir bütün oluşturmaktadır.” Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, a.g.e., s. 240.

²³ Timuçin Muşul, *İcra ve İflas Hukukunda İstihkak Davaları*, Ankara, Adalet Yayınevi, 2015, s. 4; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, a.g.e., s. 182 vd.; Yıldırım/Deren Yıldırım, a.g.e., s. 175 vd.; Muşul, a.g.e., s. 390 vd.; Üstündağ, a.g.e., s. 203 vd.; Postacıoğlu/Altay, a.g.e., s. 467 vd.

²⁴ Arslan /Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası- Usul, a.g.e., s. 251; Şanal Görgün/Levent Börü/ Barış Toraman/ Mehmet Kodakoğlu, *Medeni Usul Hukuku*, 7. Bası, Ankara, Yetkin Yayınları, 2018, s. 225.

²⁵ Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/Özekes, a.g.e., s. 77; Yıldırım/ Deren Yıldırım, a.g.e., s. 13; Timuçin Muşul, *İcra ve İflas Hukuku Esasları*, 6. Bası, Ankara, Adalet Yayınevi, 2017, s. 157.

İcra müdürünün işleminden zarar gördüğü kanısında olan herkes, hukuki yararı bulunmak kaydıyla işlem hakkında şikayet yoluna başvurabilir.²⁶ Uygulamada, şikayet konusu işlemi yapan icra dairesi olsa da, “şikayet olunan” olarak karşı taraf gösterilmektedir.²⁷ Özel bir şikayet türü olan ihalenin feshinde ise satış isteyen alacaklı ve borçlu haricinde tapu sicilindeki ilgililer ve pey sürmek suretiyle ihaleye iştirak edenler de icra mahkemesine başvurabilir. İhalenin feshini isteyebilecek kişiler sınırlı olarak sayılmıştır.²⁸ Bu nedenle taşınırlarda rehlin sahibinin,²⁹ istihkak iddiasında bulunan üçüncü kişilerin, taşınmaz üzerinde ihtiyati tedbir koydurmuş olan kişinin ihalenin feshini istemesi mümkün değildir.³⁰ İstihkak iddiasında bulunan üçüncü kişiler ve kendisine haciz ihbarnamesi tebliğ edilen üçüncü kişiler de icra mahkemesine başvurabilirler.

3. DİLEKÇELER AŞAMASI

İcra mahkemesinde görülecek işlerde basit yargılama usulü uygulanır (İİK md. 18). Basit yargılama usulü yazılı yargılama usulüne göre daha hızlı ve merasimsiz bir yargılamayı içerir.³¹ Yine bu usulde de dilekçeler teatisi, ön inceleme, tahkikat, sözlü yargılama ve hüküm aşamaları mevcuttur; ancak bunlar yazılı yargılama usulünde olduğu gibi birbirinden kesin çizgilerle ayrılmamıştır.³²

Basit yargılama usulünde de dava açılması ve davaya cevap verilmesi dilekçe ile olur (HMK md. 317/1 ve 322/1). Davacı dava dilekçesi, davalı cevap dilekçesi ile tüm delillerini açıkça ve hangi vakıanın delili olduğunu da belirterek bildirmek; elinde bulunan delillerini dava dilekçesine eklemek ve başka yerlerden getirilecek belge ve dosyalar için de bunların bulunabilmesini sağlayan bilgilere dilekçesinde yer vermek zorundadır (HMK md. 318).

²⁶ Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası-İcra, a.g.e., s. 77.

²⁷ Bu durum, icra dairesinin icra mahkemesinin şikayet incelemesi esnasında işlemi yapan olarak dinlenmesini, şikayet talebine karşı cevabının alınmasını da engellemektedir. Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, a.g.e., s. 107.

²⁸ “İhalenin feshi prosedürüne, ihaleye girenlerin fer’i müdahil olarak katılması mümkün değildir. İhalenin feshini isteyebilecek kişiler sınırlı olarak sayıldığından, bu kişilerin ihalenin feshini talep etmeleri mümkün ise, ayrıca ihalenin feshini talep etmeleri gerekir.” Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, a.g.e., s. 222.

²⁹ Aksi yönde görüş için bkz. Timuçin Muşul, *İhale ve İhalenin Feshi*, Ankara, Adalet Yayınevi, 2016, s. 423.

³⁰ Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, a.g.e., s. 271.

³¹ Baki Kuru, *İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medeni Usul Hukuku*, Ankara, Yetkin Yayınları, 2017, s. 616; Talih Uyar, *İcra Hukukunda Görev Yetki ve Yargılama Usulü*, Manisa, Şafak Basım, 1983, s. 220.

³² Kuru-Usul, a.g.e., s. 617; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, *Medeni Usul Hukuku*, 4. Bası, Ankara, Yetkin Yayınları, s. 729.

Basit yargılama usulünde dava ve cevap dilekçesi yazılı olmak zorundadır. İcra mahkemelerine başvuru, yazılı ve sözlü olarak yapılabilmektedir, bu açıdan basit yargılama usulünden ayrılmaktadır. Talepler noktasında da maktu formlar kullanılmaktadır. Ayrıca icra mahkemesinde şikayet söz konusu olduğunda hem talep hem cevaplar, yazılı olabileceği gibi sözlü de olabilir.³³

Basit yargılama usulüne tabi davalarda taraflar cevaba cevap ve ikinci cevap dilekçesi veremezler (HMK md. 319). Davacı bakımından iddianın genişletilmesi yasağı³⁴ cevap dilekçesinden, davalı bakımından savunmanın genişletilmesi yasağı cevap dilekçesinin mahkemeye verilmesi ile başlar.³⁵

4. ÖN İNCELEME VE TAHKİKAT

Basit yargılama usulünde mahkeme mümkün olan hallerde tarafları duruşmaya davet etmeden dosya üzerinden karar verir (HMK md. 320/1).³⁶ Mümkün olan durumlarda ön inceleme ile tahkikat duruşması birlikte yapılabilir.

Dosya üzerinden karar verilemeyecek hallerde mahkeme tarafları duruşmaya davet eder. Ön inceleme duruşmasında mahkeme, dava şartları ve ilk itirazlar hakkında tarafları dinler, tarafların anlaştıkları ve anlaşamadıkları hususları tespit eder, daha sonra tarafları sulhe veya arabuluculuğa davet eder. İcra mahkemesinde, tarafların sulha veya arabuluculuğa davet edilip edilemeyeceklerini ikili bir ayırım altında ele almak gerekir. Her şeyden önce söz konusu yargılamalar kural olarak tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebileceği hususlardan doğmaktadır. Diğer taraftan, gerek İş Mahkemeleri Kanunu (md. 3), gerek Türk Ticaret Kanunu bağlamında (md. 5/A) (ayrıca bkz. HUAK md. 18/A) arabulucuya başvurunun dava şartı olarak kabul edildiği haller bakımından dahi arabuluculuk bir takip şartı değildir ve bu durum alacaklının bir dava olarak kabul edilmeyen itirazın kal-

³³ Halman Çetin, a.g.e., s. 9; Muşul, a.g.e., s. 128; Kuru- İstinaflı İcra, a.g.e., s. 44.

³⁴ "Teksif ya da dava malzemesinin başlangıçta yığılması ilkesi HMK'da yer almamakta, doktrinde bu ilkenin varlığı kabul edilmektedir. Buna göre; taraflar iddia ve savunmalarını, yargılamanın belirli bir aşamasına kadar getirmek durumundadırlar; bundan sonra kural olarak yeni bir vakia ileri sürülemez." Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası-Usul, a.g.e., s. 158 vd.

³⁵ Kuru-İstinaflı İcra, a.g.e., s. 621.

³⁶ "Basit yargılama usulünde, yazılı yargılama usulünden farklı olarak ön inceleme ve tahkikat işlemleri de basitleştirilmiştir. Bu kapsamda eğer dosya üzerinden karar verilmesi mümkünse taraflar duruşmaya çağrılmadan sadece dilekçe ve delilleri dikkate alınarak karar verilme imkanı da tanınmıştır. Emsal nitelikteki bir kısım dosyalarda Bölge Adliye Mahkemesince Hukuk Muhakemeleri Kanunu 137. madde gereğince ön inceleme yapılmadan tahkikata geçilemeyeceği gerekçesi ile ön inceleme duruşmasının açılması için dosya mahkemesine iade edilmişse de, yazılı yargılamaya dair bu düzenlemenin basit yargılama usulüne tabi davalarda uygulanması ve geriye dönülerek ön inceleme duruşması açılması basit yargılama usulü ile ön incelemenin amacına aykırı düşecektir. Anılan sebeplerle davalının tüm temyiz itirazlarının reddiyle, davanın kabulüne dair hükmün bu ilave gerekçeyle onanmasına karar verilmesi gerekmştir." (Y.22. HD, E. 2017/40730 K. 2017/22064 T. 18.10.2017, KİBB)

rılması yoluna başvurulmasına engel teşkil etmemektedir. Ancak bu durum, tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri bir konuda (bir para alacağından doğan ve icra takibinin konusunu oluşturmuş) sulha veya özellikle arabuluculuğa teşvik edilmeyecekleri anlamına gelmez. Kanımızca icra hakiminin taraflara yapacağı ilk duruşmada bu imkanı hatırlatması doğru olmalıdır.

Basit yargılama usulünde mahkeme; tarafların dinlenmesi, delillerin incelenmesi ve tahkikat işlemlerinin yapılmasını ön inceleme duruşması hariç iki duruşmada tamamlar (HMK md. 320/3). Duruşmalar arasındaki süre bir aydan daha uzun olamaz. Bilirkişi incelemesinin uzaması, istinabe yoluyla tahkikat işlemlerinin uzaması gibi zorunlu hallerde, hakim gerekçesini belirterek bir aydan sonrası için de bir duruşma günü belirleyebilir ve ikiden fazla duruşma yapabilir (HMK md. 320).³⁷

A. Delillerin İncelenmesi ve İspat Yükü

a. Belgeyle Sınırlı İnceleme Yapılacak Haller

aa. İtirazın Kesin Kaldırılması

Alacaklı, elinde İİK md. 68, f. 1’de sayılan belgelerden varsa; itirazın kesin kaldırılması yoluna başvurabilir. İİK 68 anlamında belgelerden ilki belli bir para borcuna ilişkin kayıtsız şartsız borç ikrarını içeren adi senettir. Adi senet üzerinde borçlunun imzası bulunmalı ve bu imza takip borçlusu tarafından ikrar edilmiş olmalıdır. İmzanın borçlu tarafından kabulü açıkça olabileceği gibi, ödeme emrine itirazda yalnızca borca itiraz etmek suretiyle zımni de olabilir.³⁸

Alacaklı takip konusu adi senedi takip talebi ile birlikte icra dairesine vermelidir (İİK md. 58/4). Adi senet takip talebine eklenmediyse itirazın kaldırılmasının istenip istenemeyeceği öğretide tartışmalıdır. Kuru ve Kiraz’a³⁹ göre alacaklı takip talebinde alacağının senede bağlı olduğunu bildirmemiş ve icra dairesine hiçbir belge vermemişse, itirazın kaldırılması yoluna başvuramaz. Üstündağ’a ve Postacıoğlu/Altay’a göre ise alacaklı ilk defa ibraz ettiği belgeye dayanarak itirazın kaldırılmasını talep edebilir.⁴⁰ Kanaatimizce kanuni düzenlemeye aykırı olarak icra mahkemesine ilk defa ibraz edilen senet itirazın kaldırılmasında kullanılmamalıdır.

³⁷ İcra mahkemesinde uygulanan yargılama usulüne ilişkin özellik gösteren durumlara çalışmanın ilerleyen bölümlerinde yer verilmiştir.

³⁸ Kuru-İstinaflı İcra, a.g.e., s. 115; Kiraz, a.g.e., s. 34; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özkes, a.g.e., s. 112; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası-İcra, a.g.e., s. 189.

³⁹ Kuru-El Kitabı, a.g.e., s. 273; Kiraz, a.g.e., s. 74.

⁴⁰ Üstündağ, a.g.e., s. 92.

Adi senet üzerinde tahrifat yapıldığı ileri sürülürse, bu belgenin 68 anlamında belge sayılıp sayılmayacağı öğretide tartışmalıdır. Bir görüşe göre, belgenin 68 anlamında belge sayılıp sayılmayacağı bilirkişi incelemesi yapılarak çözümlenebilir. İnceleme sonunda senedin yukarıda sayılan niteliklere haiz olmadığı anlaşılırsa mahkeme itirazın kesin kaldırılması talebini reddeder.⁴¹ Bir başka görüşe ise adi belge tahrif edildiğinde 68 anlamında belge olma niteliğini kaybedecektir.⁴² Senet tam olarak yırtılmış yahut yırtılıp yapıştirilmiş ise, borç ödenmiş kabul edilerek itirazın kaldırılması reddedilmelidir.⁴³ Nitekim Yargıtay kararında yırtılmış senet söz konusu olduğunda borcun ödenmiş sayılacağı belirtilmiştir.⁴⁴ Borçlunun gösterdiği adi yazılı belge alacaklı tarafından inkar edilirse, icra mahkemesi bu imzanın alacaklıya ait olup olmadığını, 68/a'daki usule göre inceler.

Öğretide bir görüşe göre iki tarafa borç yükleyen bir sözleşmeye dayanılarak da itirazın kaldırılması istenebilir, ancak bu durumda karşı edimin ifa edilmiş olması şarttır.⁴⁵ Kanaatimizce dayanılan adi senedin kayıtsız şartsız borç ikrarını içermesi gerektiğinden iki tarafa borç yükleyen bir sözleşmeye dayanılarak itirazın kaldırılmasının istenmesi söz konusu olmamalıdır.

İkinci belge, imzası noterce onaylanmış senettir. Onaylama şeklindeki noter senetlerinin altındaki imza inkar edilse dahi, icra mahkemesi bu imzanın sahte olup olmadığını inceleyemez, zira noterce onaylanmış senet sahteliği sabit olana kadar geçerlidir. Alacaklının imzanın kendisine ait olmadığına dair genel mahkemelerde bir menfi tespit davası açması gerekir.⁴⁶

Üçüncü belge, resmi dairelerin ve yetkili makamların usulüne uygun verdikleri belgelerdir. Bu belgelerden borçlunun borcunu kesin olarak ödemesi gerektiğinin ve kayıtsız şartsız borçlu olduğunun anlaşılması gerekir. O nedenle bir ödeme belgesi yahut makbuz bu belgelerden sayılmaz.⁴⁷ Resmi

⁴¹ Kiraz, a.g.e., s. 108; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, a.g.e., s. 113; Gülin Akba-ba, "İtirazın Kaldırılması ve Yargılama Usulü", www.goksusafisik.av.tr, s. 213.

⁴² Üstündağ, a.g.e., s. 144; Postacioğlu/Altay, a.g.e., s. 250.

⁴³ Kiraz, a.g.e., s. 116; Üstündağ, a.g.e., s. 117.

⁴⁴ Y.12. HD, E. 2012/23238, K. 2013/2101, T. 25.1.2013, KİBB.

⁴⁵ "Kanun 68. maddesinde borç ikrarından bahsetmektedir. Burada kast edilen borç ikrarına dar bir anlam vermemek gerekir. Şarta bağlı bir borç ikrarı veya iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme-deki borç ikrarı da 68. Maddeye itirazın kati olarak kaldırılmasını sağlayabilir. Yeter ki itirazın kaldırılması talebinin ileri sürüldüğü anda şart gerçekleşmiş veya karşı edim ifa edilmiş olsun." Üstündağ, a.g.e., s. 113.

⁴⁶ Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, a.g.e., 113; Kiraz, a.g.e., s. 134; Kuru-İstinaflı İcra, a.g.e., s. 116.

⁴⁷ Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası-İcra, a.g.e., s. 194.

dairelerin veya yetkili makamların verdikleri belge ya da makbuzların İcra ve İflas Kanunu md. 68/1 anlamında belge oldukları, bazı özel kanunlarda ve İcra İflas Kanunu'nda belirtilmiştir. Örneğin borç ödemedi aciz belgesi İcra ve İflas Kanunu'nun 143. maddesinde, kesin rehin açığı belgesi İİK'nın 152. maddesinde borç ikrarını içeren senet mahiyetinde gösterilmişlerdir. Böyle açık bir kanun hükmünün bulunmadığı hallerde, ise resmi dairelerin ve yetkili makamların vermiş olduğu belgelerin itirazın kaldırılmasını sağlayabilmesi için borcun kayıtsız şartsız ödenmesi gerektiğinin anlaşılması gerekir.⁴⁸

Dördüncü belge, resmi makamlar önünde borç ikrarını içeren belgelerdir. Örneğin borçlu ihtiyati haciz tutanağında borcunu ikrar ettiyse daha sonra yapılacak asıl takipte, bu tutanağa dayanarak itirazın kaldırılması yoluna gidilmesi mümkündür.⁴⁹

Beşinci belge, kredi sözleşmeleri ve bunlarla ilgili süresinde itiraz edilmiş hesap özetleri ve ihtarnameler ve krediyi kullandıran tarafın usulüne uygun düzenlediği belgelerdir. Krediyi kullandıran taraf krediyi kullanan tarafın kredi sözleşmesinde belirttiği adrese on beş gün içinde hesap özeti yahut usulüne uygun düzenlenmiş belge ve makbuzu noter aracılığıyla⁵⁰ gönderir. Krediyi kullanan taraf bu belgeye gönderildiği tarihten itibaren 1 ay içinde itiraz edebilir. İtiraz edilmeyen belgeler, itirazın kaldırılmasında belge olarak kullanılır.⁵¹ Getirilen bu hükümlerle kredi kurumlarına hiçbir özel hukuk kişisine tanınmayan ayrıcalıklar tanınmıştır. Kredi kurumu ilamlı takip yoluna dahi başvurmadan elindeki hesap özetleri, usulüne uygun düzenlenmiş belge, makbuz ve ihtarnameler ile itirazın kaldırılması yoluna başvurabilmektedir. Bu durum öğretide sıkça eleştirilmiştir.⁵² Eleştirilen başka bir nokta ise, hesap özeti yahut usulüne uygun düzenlenmiş belge ve makbuzla hükümde düzenlenen 1 aylık süre içerisinde itiraz etmeyen tarafın, ancak borcunu ödedikten sonra belgenin gerçeğe aykırılığını öne sürebilecek olmasıdır.⁵³

Alacaklı belirtilen belgelerle alacağını ispat ederse, itirazın kaldırılmasına karar verilir. Borçlu da bu durumda itirazını 68 anlamında belgelerle ispatlama-

⁴⁸ Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası-İcra, a.g.e., s. 194.

⁴⁹ Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, a.g.e., s. 114.

⁵⁰ "Krediyi kullandıran taraf hesap özeti veya diğer belgeleri noter aracılığı ile göndermezse bu korumadan yararlanamaz." Y.12. HD, E. 2016/8692, K. 2017/579, T. 18.1.2017, KİBB.

⁵¹ Kiraz, a.g.e., s. 142; Üstündağ, a.g.e., s. 116.

⁵² Üstündağ, a.g.e., s. 115; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası-İcra, a.g.e., s. 195; Yıldırım/Deren Yıldırım, a.g.e., s. 89.

⁵³ Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz-İcra, a.g.e., s. 195.

lıdır. Belgeyle ispatı mümkün olmayan haller icra mahkemesince incelenmez.⁵⁴ Bir görüşe göre, borçlu itiraz dilekçesinde borcu ödediğini ileri sürerse, alacaklının artık 68/1’de belirtilen belgelerden sunması gerekmez.⁵⁵ Zira yazılı belgelerle ispatlanacak olan hukuki ilişki ve borçtur. Borçlu hukuki ilişkiyi ve borcu kabul ettiğinden, bu hususun yazılı belge ile ispatlanmasına gerek yoktur. Borçlu bir ödeme belgesi sunamadı ise itiraz kaldırılmalıdır.⁵⁶

bb. İtirazın Geçici Kaldırılması

İtirazın geçici kaldırılmasının icra mahkemesince incelenebilmesi için, borçlunun takibe dayanak adş senet altındaki imzayı açıkça ve ayrıca inkar etmiş olması ve hiç şüphe yok ki senedin kayıtsız şartsız para borcu ikrarını içermesi gerekmektedir.⁵⁷ Alacaklı, noterlikçe onaylı bir senede ya da resmi makamların usulüne uygun verdiği bir belgeye dayanıyorsa imzaya itiraz mümkün olmadığından, itirazın kaldırılması da söz konusu olmaz.⁵⁸ Yine senet şartlı bir borç ikrarı içeriyorsa, icra mahkemesi şartın gerçekleşip gerçekleşmediğini inceleyemez; inceleme yapmadan itirazın geçici kaldırılması talebinin reddine karar verir.⁵⁹

Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun adi bir senetteki imza inkar edildiğinde herhangi bir işleme esas alınmayacağına dair hükmü (md. 209/1), bu durumda uygulanmaz. Zira İcra ve İflas Kanunu’nun bu hükümleri Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun hükümlerine göre özel hüküm niteliğindedir.⁶⁰

⁵⁴ “İcra takibi, İİK m. 68-68a’daki belgelerden birine dayanmakta ise alacaklı bu iki yoldan birisini seçmekte serbesttir. Takip konusu alacak m. 68-68a’daki belgelerden birine bağlı değilse, alacaklı icra mahkemesinden itirazın kaldırılmasını isteyemez, yalnız mahkemede itirazın iptali davası açabilir. Önce icra mahkemesinde itirazın kaldırılması yoluna başvurmuş olan alacaklı, bu yolu bırakarak (mahkemede itirazın iptali davası açabilir. Bundan başka, önce icra mahkemesinde itirazın kaldırılması yoluna başvurmuş ve fakat itirazın kaldırılması talebi reddedilmiş olan alacaklı da m. 67’deki 1 yıl içinde itirazın iptali davası açabilir. Eğer İTM’de bir hak istihlal elde etmişse, o kararı infaz ettirmeyerek, genel mahkemelerde itirazın iptali davası açar ise, sadece o halde bu davayı açmada hukuki yararı bulunmayacaktır.” (Y.3. HD, E. 2005/10218, K. 2005/11884 T. 15.11.2005, KİBB)

⁵⁵ “Burada borçlu, hukuki ilişkiyi olduğu gibi ikrar etmiş ve fakat bu hukuki ilişkiyi hükümden düşüren ve ikrar edilen vakianın doğumuyla ilgili olmayan başka bir yeni vakia iddiasında bulunmuştur. Alacaklının alacağını md. 68/1’de öngörülen belgelerden biriyle ispat etmesi beklenmez. Aksine, borç doğuran hukuki ilişkiyi kabul eden borçlunun, yeni vakia iddiasını md. 68/1’de öngörülen belgelerden biri ile ispat etmesi gerekir.” Kiraz, a.g.e., s. 267.

⁵⁶ Yıldırım/Deren Yıldırım, a.g.e., s. 83.

⁵⁷ Bknz. yukarı s. 9.

⁵⁸ Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası- İcra, a.g.e., s. 207.

⁵⁹ Muşul, a.g.e., s. 302; Pekcanitez/Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, a.g.e., s. 120.

⁶⁰ Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası- İcra, a.g.e., s. 207.

cc. İcra Takibinin İptali ve Taliki

Kanun'da icra takibinin iptali ve taliki için öngörülen üç hal; itfa, süre verilmesi (imhal) ve zamanaşımıdır. Borçlu, takibin kesinleşmesinden sonra borcun itfa edildiğini yahut süre verildiğini ancak belirli belgelere dayanarak ispat edebilir. Bu belgeler alacaklı tarafından verilen imzası noterlikçe onaylı bir belge ve imzası alacaklı tarafından ikrar edilmiş bir senettir. Açık düzenleme karşısında elinde ancak bu belgeler bulunan alacaklı, icra mahkemesinden takibi iptalini yahut süre verilmesini talep edebilecektir.⁶¹

Öğretide borçlunun elinde borcu ödemediğine dair makbuz bulunmasına rağmen, alacaklı bu makbuz altındaki imzayı inkar ederse, İcra ve İflas Kanunu'nun 68'in 5. fıkrasının burada kıyasen uygulanmayacağı ve imza incelemesi yapılmadan takibin iptali talebinin reddedileceği belirtilmiştir. Zira kanunun ilgili 71. madde hükmünde böyle bir durumda imza incelemesi yaptırılacağı yönünde bir düzenleme yer almamaktadır. Ancak alacaklı imza incelemesi yapılmasını talep ederse, icra mahkemesi imza incelemesi yapabilir.⁶²

Borçlu icra mahkemesine imzası ikrar edilmiş bir belge yahut noterlikçe onaylı bir belge sunduğunda, mahkeme sunulan bu belgelerle bağlıdır. Zira İcra ve İflas Kanunu 71. maddede gösterilen deliller kesin delildir ve hakimi bağlar.⁶³ Yargıtay bir kararında, borçlunun imzası ikrar edilmiş bir belge yahut noterlikçe onaylı bir senede dayanarak takibin iptalini talep etmesi durumunda hakimin bunu göz önüne alması gerektiğini şöyle ifade etmiştir: *“Borçlu, takibin kesinleşmesinden sonraki devrede borcun ve ferilerinin itfa edildiğini yahut alacaklının kendisine mühlet verdiğini noterden tasdikli veya imzası ikrar edilmiş bir belge ile ispat ederse takibin iptal veya talikini her zaman tetkik mercinden isteyebilir. Merci Hakimliğinin gerekçesinde yasaya uygun olarak açıklandığı üzere HUMK'un 76. maddesi gereğince başvurunun hukuki tavsifi Hakime aittir. Yani ödeme belgeleri alacaklıya gösterilip kabul ettiklerine hasren İİK'nun 71. maddesi gereğince takibin iptaline karar verilmelidir.”*⁶⁴

⁶¹ Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, a.g.e., s. 185 vd.; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası-İcra, a.g.e., s. 215; Nilüfer Boran, *İcra Takibinin İptali ve Taliki*, İzmir, Güncel Hukuk Yayınları, 2006, s. 72.

⁶² Kuru-İstinaflı İcra, a.g.e., s. 150; Boran, a.g.e., s. 73.

⁶³ Boran, a.g.e., s. 81.

⁶⁴ Y.12. HD, E. 2001/11516, K. 2001/12056, K. 03.07.2001, KİBB.

B. Delillerin Serbestçe Değerlendirileceği Haller

a. Şikayet

Şikayette hangi delillerin ileri sürülebileceği ve mahkemenin delilleri nasıl değerlendireceği konusunda İcra İflas Kanunu'nda herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Bu durumda niteliğine aykırı düşmedikçe Hukuk Muhakemeleri Kanununun deliller ile ilgili hükümleri uygulanacaktır.⁶⁵

Şikayetle ilgili deliller, çoğunlukla takip dosyasında yer alır. Taraflar bu delillere dayanabileceği gibi, icra mahkemesi bu delilleri re'sen getirterek de değerlendirebilir.⁶⁶ Bunun haricinde icra mahkemesi, şikayeti incelerken bilirkişiye başvurabilir, tanık dinleyebilir, keşfe karar verebilir. Bu anlamda her türlü delili serbestçe değerlendirebilir.⁶⁷ İcra mahkemesi tarafların göstermiş olduğu sebeplerle de bağlı değildir.⁶⁸

Somutlaştırmaya, hakkı sebepsiz yere sürüncemede bırakılması, hakkın yerine getirilmemesi ve icra memurunun takdir yetkisini yanlış kullanması gibi durumlar çoğu kez birer hukuki fiil teşkil edeceğinden, bunların ispatı bakımından başta tanık beyanı, bilirkişi incelemesi veya keşif icrası olmak üzere her türlü delilin serbestçe değerlendirilebileceği açıktır. Kamu düzenine aykırılık teşkil eden hallerin birçoğu ise, az önce ifade ettiğimiz gibi takip dosyasında yer alan veya şikayet başvurusu ile birlikte icra mahkemesine ibraz edilecek belgelerle de ispat olunabilir. Önce rehine başvuru kuralına aykırılık iddiasında rehin sözleşmesinin veya bir ilamın mevcut olmasına rağmen alacaklının ilamsız takibe girişmesi durumunda ilgili mahkeme ilamının mahkemeye sunulması bu duruma örnek olarak verilebilir.

İcra memuru şikayette tanık olarak dinlenemez, kendi lehine olan beyanları niteliği gereğince delil olarak değerlendirilemez. Bir görüşe göre, belirli hallerde icra memurunun kendi işlemi lehine beyanları dışındaki vakıa değerlendirmeleri uyumsuzluğun çözülmesi için etkili olabilir.⁶⁹ Diğer bir görüşe göre ise, şikayetin özel bir görünüm şekli olan ihalenin feshi sürecinde arttırmanın düzen içinde yürütülmesini sağlamakla görevli olanların (icra memuru vs) hiçbir şekilde tanık olarak dinlenmesi mümkün değildir.⁷⁰

⁶⁵ Hakan Pekcanitez/Cemil Simil, *İcra İflas Hukukunda Şikayet*, 2. Baskı, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2017, s. 366.

⁶⁶ Pekcanitez/Simil, a.g.e., s. 367.

⁶⁷ Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, a.g.e., s. 65, Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası-İcra, a.g.e., s. 82.

⁶⁸ Ramazan Arslan, *İhalenin Feshi*, Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1984, s. 191; Halman Çetin, a.g.e., s. 10.

⁶⁹ Pekcanitez/Simil, a.g.e., s. 368.

⁷⁰ Arslan, a.g.e., s. 191.

Şikayet prosedüründe ispat yükü kendi lehine hukuki sonucun doğmasını isteyen, şikayetçi üzerindedir. Zira icra memuru yahut karşı tarafın kendi lehine doğmuş bir hukuki sonucu icra mahkemesine kabul ettirmek gibi bir durumu yoktur. Ancak şikayet eden aleyhine doğacak olan bir hukuki sonucun varlığı kabul ediliyorsa bu durumda ispat yükü iddia edende olacaktır.⁷¹

b. İhalenin Feshi

İhalenin feshi şikayet yoluyla icra mahkemesinden talep edilir ve uygulanacak usul şikayet usulüdür.⁷² Mahkeme her türlü delili inceleyebilir, yetkisinde bir sınırlandırma yapılmamıştır. Tahkikat esnasında tanık dinlenebilir, yemin teklif edilebilir,⁷³ keşfe karar verilebilir.

İhalenin feshinde, ihaleye fesat karıştırılması gibi hukuki bir fiil bulunan hallerde, icra mahkemesince senetle ispat zorunluluğuna bağlı kalınmadan tanık dinlenebilir. Yargıtay da ihaleye fesat karıştırıldığına ilişkin iddia sonucu ihale-nin feshi istemine ilişkin kararında tanık beyanlarını esas almıştır⁷⁴

c. İstihkak Davası

İstihkak davasında özel ispat kuralları getirilmiştir. Zira alacaklı üçüncü kişi ile borçlu arasındaki ilişkiden habersizdir ve ispat bakımından korunması gereklidir.⁷⁵ Ancak bir taraftan üçüncü kişilerin haklarını korumak amacıyla, İcra ve İflas Kanunu'nun 97. Maddesinde belirtilen karinelerin adi karine niteliğinde olduğu kabul edilmiştir, bu karinelerin aksi ispatlanabilir.⁷⁶

İstihkak davacısı malı ne suretle iktisap ettiğini ve malın borçlunun elinde bulunmasını gerektiren hukuki ve fiili olayları ispat etmek durumundadır (İİK md. 97). Borçlu ile üçüncü kişi malı ortak olarak elinde bulunduruyorsa mal

⁷¹ "Örneğin, onun haczedilmez malların sonradan haczine, özellikle haciz sırasında muvafakat ettiği iddia ediliyorsa bu durumda ispat yükü iddia edendedir." Pekcanitez/Simil, a.g.e., s. 365.

⁷² Arslan/ Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası-İcra s. 335; Muşul-İhale, a.g.e., s. 467.

⁷³ "Yalnız arttırmaya fesat karıştırmak suç teşkil ettiğinden böyle bir fiil hakkında yemin teklif edilemez." Arslan/Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz-İcra, a.g.e., s. 336; Arslan, a.g.e., s. 191.

⁷⁴ Pekcanitez/Simil, a.g.e., 370.

⁷⁵ "İstihkak davaları kötüniyetli borçlular tarafından alacaklılarına zarar vermek için de kullanılabilir. Örneğin, borcu çok olan ve nasıl olsa günün birinde mallarının haczedileceğini bilen bir borçlu, mallarının haczedilmesini önlemek için, daha önce bütün mallarını karısına, çocuklarına yahut bir arkadaşına aitmiş gibi gösterir ve bunun için de bir noter senedi düzenletebilir. Borçlunun evine hacze gelindiğinde, borçlu bu noter senedini göstererek malların kendisine değil, başkasına ait olduğunu iddia eder. Bu durumda, böyle bir üçüncü kişi, istihkak davası açınca, noter senedine dayanarak istihkak davasını kazanacağını düşünebilir." Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, a.g.e., s. 293.

⁷⁶ Kudret Aslan, *Hacizde İstihkak Davası*, Ankara, Turhan Kitabevi, 2005, s. 398; Kuru-İstinaflı İcra, a.g.e., s. 201; Muşul, a.g.e., s. 405; Üstündağ, a.g.e., s. 220.

borçlunun elinde sayılır. Üçüncü kişi aksini iddia ediyorsa bunu ispatla mükelleftir. Ancak belirli hallerde bunu ispatlamak oldukça zordur, bu sebeple üçüncü kişi lehine bazı karineler kabul edilmiştir.⁷⁷

Borçlu ile birlikte oturlan yerlerdeki mallardan mahiyetleri itibariyle kadın, erkek ve çocuklara aidiyeti açıkça anlaşılanlar veya örf ve adet, sanat, meslek veya meşgale icabı olanlar, bu kişilerin farz olunur (İİK md. 97/1). Bu madde hükmündeki karinenin olaya uygulanabilmesi için ön koşul, malın borçlu ile beraber bulunulan yerde olmasıdır.⁷⁸ “Kadın, erkek ve çocuklara aidiyeti açıkça anlaşılan mallar” ifadesi bakımından önemli olan malın niteliğidir. Malın niteliği açıkça anlaşılmıyorsa bilirkişi incelemesine gidilebilir. Yargıtay’ın kadına aidiyeti açıkça anlaşılan eşya ile ilgili farklı kararları mevcuttur. Örneğin Yargıtay bir kararında çamaşır makinesi ve elektrikli süpürge kadına mahsus eşyalardan olmadığına karar vermişken,⁷⁹ dikiş makinasının niteliği gereği kadına mahsus eşya olduğuna karar vermiştir.⁸⁰ Örf adet gereği olan kadına ait olan eşyaya örnek olarak kadının evlenirken evinden getirdiği eşyaların kime ait olduğunu belirlemede kullanılan çeyiz senetleri verilebilir.⁸¹ Yine sanat, meslek ve meşgale icabı olan mallar da kime ait ise o kişilerin sayılacaktır.

İcra ve İflas Kanunu’nun 97. maddesinin 17. fıkrasında icra mahkemesinin istihkak davasında bütün delilleri serbestçe değerlendireceği düzenlenmiştir. Madde hükmünde geçen “bütün deliller” ifadesinden anlaşılması gereken tarafların gösterecekleri bütün delillerdir. Dolayısıyla hukuki işlemlerin ispatına ilişkin sınırlamalar (senetle ispat zorunluluğu vs.) istihkak davasında söz konusu olmaz.⁸² Bu düzenlemenin getiriliş sebebi istihkak davasında alacaklı üçüncü kişi ile borçlu arasındaki hukuki ilişkiye yabancı olması; üçüncü kişinin hukuki işlemin tarafı olmamasıdır. Senetle ispat zorunluluğu gibi ispata ilişkin sınırlamalar ise aralarında hukuki ilişki bulunan taraflar için geçerlidir.⁸³

Davacı üçüncü kişinin malın kendisine ait olduğuna yönelik ibraz ettiği senet alacaklı bakımından delil teşkil etmez, zira yazılı bir delilin bir kimseye

⁷⁷ Pekcanitez/ Simil, a.g.e., s. 239.

⁷⁸ Aslan, a.g.e., s. 414.

⁷⁹ Y.21. HD, E. 2000/2576, K. 2000/2637, T. 4.4.2000, KİBB.

⁸⁰ Y.21. HD, E. 2004/212, K. 2004/1227, T. 17.2.2004, KİBB.

⁸¹ Aslan, a.g.e., s. 417.

⁸² “Hukuki işlemlerin senetle ispatlanacağına ilişkin hükmün istihkak davası bakımından da geçerli olduğu kabul edilirse, alacaklının, borçlu ile üçüncü kişi arasındaki hukuki ilişkiye yabancı olması (ve alacaklı ile arasında bir hukuki işlemin bulunmaması) nedeniyle elinde bir senet bulunmasının imkansızlığı bir yana, bu durum tamamen borçlu ile üçüncü kişi arasında hileli işlemlerin yapılmasına ve dolayısıyla alacaklının menfaatlerinin ihlâline neden olacaktır.” Aslan, a.g.e., s. 383.

⁸³ Kuru-İstinaflı İcra, a.g.e., s. 204 vd.

karşı ileri sürülebilmesi için o kimseden kaynaklanmış olması gerekir. Alacaklı ile üçüncü kişi arasında ise böyle bir ilişki yoktur.⁸⁴ Borçlunun malın kendisine ait olduğunu gösteren faturayı mahkemeye sunması, ispat gücü çok düşük olduğundan⁸⁵ malın borçluya ait olduğunu göstermez. Bu anlamda mahkeme diğer delilleri de inceleyerek karar verir.⁸⁶

Üçüncü kişinin istihkak iddiasını borçlunun kabul etmiş olması, alacaklıyı ispat yükünden kurtarmaz; ancak bu durum borçlu aleyhine delil teşkil eder ve ileride bu ikrara aykırı iddiada bulunamaz.⁸⁷

C. Tahkikat Aşamasında Duruşma Yapılması

a. Şikayet

Kanunda özel bir düzenleme bulunmadıkça, şikayet yolunda icra mahkemesi duruşma yapılıp yapılmayacağını kendisi takdir eder.⁸⁸ İcra mahkemesi duruşma yapılmasını gerekli görürse tarafları en kısa zamanda duruşmaya çağırır, gelmeseler bile gerekli kararı verir (İİK md. 18). İcra Mahkemesine duruşma yapılıp yapılmama konusunda tanınan takdir yetkisi, mutlak değildir; mahkeme iddia ve delillere göre takdir hakkını kullanmalıdır. Duruşma yapılmaması gereken durumlarda uyuşmazlığın duruşmalı olarak yapılması zaman ve emek kaybına neden olacaktır.⁸⁹ Örneğin tebligatın usulsüz olduğuna ilişkin şikayet duruşmalı olarak incelenmeli, tebliğ yokluğu halinde ise dosya üzerinden inceleme yapılmalıdır.⁹⁰ Duruşma yapılması her ne kadar icra mahkemesinin takdirinde olsa da, duruşma yapılmayan hallerde karşı tarafın cevabını almak gerekir. Zira şikayet bir uyuşmazlığı kapsamaktadır ve karşı tarafın da dinlenilme hakkı mevcuttur.⁹¹ Nitekim Anayasa Mahkemesi de Medeni Alpkaya başvurusunda “Somut olayda, icra emrinin iptali istemiyle Diyarbakır 2. İcra Hukuk Mahkemesine açılan davada Mahkeme, şikâyet dilekçesini davalıya tebliğ etmeden dosya üzerinden değerlendirme yapmak suretiyle icra emrinin iptaline kesin olarak karar vermiştir. Davalı, gerekçeli kararın tebliği ile birlikte davadan

⁸⁴ Aslan, a.g.e., s. 381.

⁸⁵ Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası-İcra, a.g.e., s. 294; Aslan, a.g.e., s. 381.

⁸⁶ Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, a.g.e., s. 187.

⁸⁷ Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, a.g.e., s. 187.

⁸⁸ “Ancak bu fıkra, duruşma yapılmayan işlerde icra mahkemesini, işin kendisine geldiği tarihten itibaren on gün içinde karar vermek zorunda bırakmaktadır. Bu hüküm uygulamada icra hakimlerini duruşma açmaya sevk etmektedir.” Yıldırım/ Deren Yıldırım, a.g.e., s. 38.

⁸⁹ Uyar, a.g.e., s. 235; Üstündağ, a.g.e., s. 53.

⁹⁰ Muşul, a.g.e., s. 137 vd.

⁹¹ Postacioğlu/Altay, a.g.e., s. 81; Pekcanitez/Simil, a.g.e., s. 145.

haberdar olmuş, şikâyet hakkında beyanda bulunma ve dosyaya delil bildirme hakkından yoksun bırakılmıştır. Nitekim Mahkeme, iddia ve icra dosyasını dikkate alarak yalnızca davacının tezleri doğrultusunda karar vermiş, davalının, dilekçe içeriği, toplanan deliller hakkında bilgi edinmesine, bunlara karşı çıkmasına ve delil sunmasına izin vermeyerek diğer tarafı yargılamada üstün bir konuma getirmiştir. Bu açıdan söz konusu eşitsizliğin yargılamayı fiilen ve gerçekten adaletten yoksun kıldığı sonucuna ulaşılmıştır.” şeklindeki kararıyla, karşı tarafa cevap hakkı tanınmamasının silahların eşitliği ilkesiyle bağdaşmadığı sonucuna varmıştır.⁹² Kanaatimizce olması gereken hukuk bakımından, karşı tarafa cevap hakkı vermek ile ilgili bir hüküm kanunda yer almalıdır.

Basit yargılama usulünde mahkeme; tarafların dinlenmesi, delillerin incelenmesi ve tahkikat işlemlerinin yapılmasını ön inceleme duruşması hariç iki duruşmada tamamlar (HMK md. 320/3). Özel bir şikâyet türü olan ihalenin feshinde de icra mahkemesinin yirmi gün içinde duruşma yapacağı düzenlenmiştir (İİK md. 134/II).

b. Kambiyo Senetlerin Özgü Haciz Yoluyla İtiraz Yargılaması

Kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takipte borçlu borca itiraz ederse, inceleme mutlaka duruşmalı yapılmalıdır (İİK 170/2). Kanunda borca itirazın duruşma yapılarak inceleneceği belirtilmiş olmasına rağmen imzaya itiraz konusunda böyle bir açıklık yoktur. Ancak ilgili İcra ve İflas Kanunu'nun 170/b maddesinin atfı sebebiyle genel haciz yolundaki imza incelemesine ilişkin hükümler niteliğine uygun düştükçe buraya da uygulanacaktır. Bu nedenle imza incelemesi de duruşmalı yapılmalı, itirazın geçici kaldırılmasındaki düzenleme buraya da uygulanmalıdır.⁹³

c. İtirazın Kesin Kaldırılması

İcra mahkemesi, itirazın kaldırılmasında incelemesini duruşmalı olarak yapar; dosya üzerinden karar veremez. İtirazın kaldırılması talebini alan icra mahkemesi alacaklı ve borçluyu en kısa zamanda duruşmaya çağırır (İİK md. 70). İcra mahkemesi ilk önce, borçlunun alacağın esasına ilişkin olmayan takip hukuku itirazlarını inceler. Mahkeme bu itirazları reddederse, itirazın kaldırılması talebini esastan incelemeye başlar.⁹⁴

⁹² AYM, T. 21.01.2016, 2013/3078 numaralı Medeni Alpkaya Başvurusu: <http://www.kararlaryeni.anayasa.gov.tr/BireyselKarar/Content/9379181b>.

⁹³ Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası-İcra, a.g.e., s. 357 vd.

⁹⁴ Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası-İcra s. 199; Yıldırım/Deren Yıldırım, a.g.e., s. 83; Kurustinaflı İcra, a.g.e., s. 120.

Borçlu icra mahkemesindeki itirazın kaldırılması duruşmasında yalnız itirazında bildirmiş olduğu itiraz sebepleri ile alacaklının dayandığı senet metninden anlaşılan itiraz sebeplerini ileri sürebilir. Senet metninden anlaşılan borcun muaccel olmadığı, zamanaşımına uğramış olduğu gibi itiraz sebepleri ise ilk duruşmada hep birlikte ileri sürülmelidir. Bundan sonra borçlu ancak alacaklının açık muvafakati ile yeni itiraz sebepleri ileri sürebilir. Savunmanın genişletilmesi ve değiştirilmesi yasağı ve bunun istisnası olan alacaklının muvafakatinin bulunması burada da uygulanır.⁹⁵

d. İtirazın Geçici Kaldırılması

İcra mahkemesi itirazın geçici kaldırılması incelemesini de duruşmalı olarak yapar. Alacaklı duruşmada bizzat bulunmayıp da imza vekili tarafından reddolunursa vekil bir sonraki oturumda müvekkilini imza tatbikatı için hazır buldurmaya veya masraflarını vererek davetiye tebliğ ettirmeye mecburdur (İİK 68/6). Borçlu icra mahkemesindeki duruşmada hazır bulunmak zorundadır; hazır bulunmazsa icra mahkemesi yalnız bu sebepten itirazın geçici olarak kaldırılmasına karar verir.⁹⁶ Ancak geçici kaldırılma için duruşma davetiyesinde uyarının duruşma davetiyesinde yer alması gereklidir. Borçlunun duruşmaya gelmediği ancak vekilinin duruşmada hazır bulunduğu durumlarda mahkeme bir sonraki duruşmada bulunması için borçluya süre veremez.⁹⁷ Kanun borçlunun ileride duruşmaya gelmemesi durumunda itirazın geçici olarak kaldırılacağına ödeme emrinde de belirtilmesini öngörmüştür. Ödeme emrinde uyarıya yer verilmeyip, duruşma davetiyesinde yer verildiyse itirazın geçici kaldırılmasına karar verilebilir. Zira duruşma davetiyesi ödeme emrinden sonra tebliğ edilmiş ve gereken uyarı yapılmıştır.⁹⁸

İcra mahkemesi, ilk olarak borçlunun imzaya itiraz ile çelişme halinde olmayan takip hukukuna ilişkin itirazlarını ve alacaklının dayandığı senedin kayıtsız şartsız bir para borcu içerip içermediğini inceler.⁹⁹ Mahkeme borcun kayıtsız şartsız bir para borcu içerdiğine kanaat getirirse bu durumda imza incelemesine geçer.

⁹⁵ Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası-İcra, a.g.e., s. 203; Yıldırım/Deren Yıldırım, a.g.e., s. 83; Üstündağ, a.g.e., s. 120.

⁹⁶ Akbaba, a.g.m., s. 215.

⁹⁷ Y.12. HD, E. 2007 / 17661, K. 2007 /20655, K. 08.11.2007, KİBB.

⁹⁸ Postacioğlu/Altay, a.g.e., s. 279.

⁹⁹ Akbaba, a.g.m., s. 216; Kuru-İstinaflı İcra s. 124; Özlem Yazar, *İcra Hukukunda İmzaya İtiraz ve İmzaya İtirazın Sonuçları*, Ankara, Yetkin Yayıncılık, 2011, s. 62.

İcra mahkemesi imza incelemesini yaparken, ilk olarak her iki tarafı dinler.¹⁰⁰ Gerçekten de kimi durumlarda sorun taraflardan alınacak izahat sonucunda çözüme kavuşturulabilir. Örneğin alacaklının takip konusu adı senedi icra dairesine vermeden takip başlattığı durumlarda borçlu daha evvelden inkar ettiği imzayı icra mahkemesi huzurunda kabul edebilir. Zira borçlu bu durumda senedi ilk kez görmektedir.¹⁰¹ Borçlunun mahkeme huzurunda yaptığı ikrar sonucunda takip konusu senet imzası ikrar edilmiş bir adı senet haline gelir ve itirazın geçici kaldırılması talebi kesin kaldırılma talebine dönüşür.¹⁰²

Taraflardan alınan izahat sonucunda da uyuşmazlık çözüme kavuşturulamazsa imzanın borçluya ait olup olmadığına; imzayı tatbik medar veya karşılaştırma yapmaya elverişli belgeler ile kıyaslama yahut yazı yazdırma ve imza attırma (istiktâb) yoluyla karar verilir (İİK m. 68-a/3).¹⁰³

Uygulamaya elverişli imza ya da uygulamaya elverişli imza borçlunun daha önce başka bir nedenle imzaladığı belgelerdir. Bu belgelere örnek olarak tarafların, dava konusu adı senetteki imzayı inkar etmiş olan tarafından imzalandığı hususunda anlaştıkları belgedeki imzalar, adı senetteki imzayı inkar eden tarafın resmi senetteki imzası, imzayı inkar edenin memuriyet gereği olarak imzaladığı belgelerdeki imzaları verilebilir.¹⁰⁴ İtirazın geçici kaldırılmasında ispat ve delil ikame yükü alacaklıya aittir; bu nedenle medarı tatbik imzayı alacaklı göstermelidir.¹⁰⁵ Mahkeme; tatbik medar imza mevcut değilse, borçluya yazı ve attıracağı imza ile yapılacak mukayese ve incelemelerden veya diğer delil ve karinelere gereken sonuca ulaşır.

İnkâr edilen imza ile karşılaştırılacak imza arasında büyük bir benzerlik varsa imza karşılaştırması bizzat hakim tarafından ya da bilirkişi incelemesi

¹⁰⁰ "Yasa icra hakiminin iki taraftan bilgi alması olgusunu inceleme araçları arasında belirtmese de, hakim iki taraftan bilgi isteme yoluna da gidebilir. İcra hakimi bir yandan iki taraftan alabileceği izahatın gerçeğe yakınlık derecesini göz önünde tutarak elde edeceği karine ve belirtilerden diğer yandan senedin dış şekliyle ve gerçeğe yakınlık derecesine göre elde edilecek diğer karinelere yararlanmak suretiyle yasanın kendisine sağladığı inceleme araçlarının getirdiği sonuçları değerlendirecek ve böylelikle bütün kanıt karine ve belirtilerin birlikte takdiri sonucunda kanaatini oluşturabilecektir." Postacioğlu/Altay, a.g.e., s. 283.

¹⁰¹ Yazar, a.g.e., s. 63.

¹⁰² Muşul, a.g.e., s. 303; Kiraz, a.g.e., s. 110; Kuru- El Kitabı, a.g.e., s. 277; Pekcanitez/ Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, a.g.e., s. 121.

¹⁰³ "Adi senetteki inkar edilen imza ile, karşılaştırılacak imza arasında ilk bakışta görülebilecek bir uygunluk ve benzerlik varsa, icra hakimi, imza karşılaştırmasını kendisi yapabilir." Kuru, a.g.e., s. 125, aynı yönde bkz. Postacioğlu/Altay, a.g.e., s. 282.

¹⁰⁴ Kuru- İstinaflı İcra, a.g.e., s. 256; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, a.g.e., s. 122.

¹⁰⁵ Üstündağ, a.g.e., s. 123; Yazar, a.g.e., s. 65.

yoluyla yapılabilir.¹⁰⁶ İmza karşılaştırılmasında hakim bilirkişiden yararlanmak zorunda olup olmadığı konusunda Yargıtay'ın farklı kararları vardır. Yargıtay bir kararında uygunluğu ve benzerliği bariz şekilde görülen imzaların karşılaştırılmasının bizzat hakim tarafından yapılabileceğine hükmetmişken,¹⁰⁷ bir başka kararında imzanın borçluya ait olmadığına ancak bilirkişi incelemesi yoluyla ulaşılabileceğini beyan etmiştir.¹⁰⁸ Yargıtay'ın bu hususta bilirkişi incelemesi yapılmadan inkar edilen imzanın borçluya ait olduğuna karar verilemeyeceği yönünde bir kararı da mevcuttur.¹⁰⁹ Oysa yasada mutlaka bilirkişi incelemesine gidilmesi gerektiğine yönelik bir hüküm mevcut değildir. Kanaatimizce Yargıtay'ın bilirkişi incelemesi yapılmadan inkar edilen imzanın borçluya ait olduğuna karar verilemeyeceği yönündeki kararı bu açıdan isabetsizdir.

Öğretide bir görüşe göre; bilirkişi raporu kesin bir görüş ifade etmiyorsa itirazın geçici kaldırılması isteminin reddine karar verilmelidir. Zira ispat külfeti üzerinde olan alacaklıdır ve alacaklı imza itirazının aksini kanıtlayamamıştır.¹¹⁰ İmza incelemesinde bilirkişi delili dışında, tanık, yemin vb. delillere dayanılmaz.¹¹¹

e. İstihkak Davası

İstihkak davasının duruşmalı olarak incelenip incelenemeyeceğine dair herhangi bir düzenleme söz konusu değildir. Ancak istihkak davası, basit yargılama usulüne ve genel hükümlere göre görüldüğünden hukuka uygun olan duruşma yapılmasıdır.¹¹² Zaten, davanın niteliği gereği de duruşma yapılması gereklidir.¹¹³

¹⁰⁶ Kuru- El Kitabı, a.g.e., s. 279.

¹⁰⁷ İİD, E. 1970/ 948 K. 1970 / 1019 T. 30.1.1970, KİBB.

¹⁰⁸ Y.12. HD, E. 2016/ 3442, K. 2016 / 19699, T. 26.09.2016, KİBB.

¹⁰⁹ "Borçlu vekili yasal süresi içerisinde merciyeye verdiği itiraz dilekçesinde; takip dayanağı çekin 30.6.1992 düzenleme tarihinin 30.6.1993 olarak tahrif edildiğini, düzeltmenin altındaki parafın kendisine ait olmadığını, çekin süresinde muhatap bankaya ibraz edilmediğinden alacaklının takip hakkını yitirdiğini ileri sürmüştür. Mercice, parafın borçlu elinden çıkmadığı kabul edilerek takibin iptaline karar verilmiştir. İİK'nın 170. maddesinin 3. bendi yollaması ile 68/3. maddesi uyarınca merci hakimi yapacağı incelemede reddedilen imzanın borçluya ait olduğuna kanaat getirirse gereken karar verebilir. Merci hakimi bilirkişi incelemesi yaptırmadan inkar edilen imzanın borçluya ait olmadığına karar veremez. Mercice bu yön gözetilerek yönteminde bilirkişi incelemesi yaptırılarak varılacak sonuç çerçevesinde karar verilmek gerekirken yazılı gerekçe ile takibin iptali isabetsizdir." (Y.12. HD E. 1994 / 5014 K. 1994 / 5129 K. 21.04.1994, KİBB.)

¹¹⁰ Yıldırım/Deren Yıldırım, a.g.e., s. 94.

¹¹¹ Akbaba, a.g.m, s. 217.

¹¹² Kuru-İstinaflı İcra, a.g.e., s. 616.

¹¹³ Aslan, a.g.e., s. 363; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası-İcra, a.g.e., s. 295.

5. HÜKÜM VE KANUN YOLU

Hüküm, hakimın uyuşmazlığın esası hakkında verdiği nihai karardır.¹¹⁴ İcra mahkemelerinde de uyuşmazlık hakkında nihai bir karar verilir ve bu karar hüküm olarak nitelendirilir. İcra mahkemesi kararları kural olarak kesin hüküm teşkil etmez.¹¹⁵ İhalenin feshi ve istihkak davası sonucu verilen kararların kesin hüküm oluşturup oluşturmayacağı ise öğretilerde tartışmalıdır.¹¹⁶

İcra ve İflas Kanunu'nun 363. ve 364. maddelerine göre; “İcra mahkemesince 85’inci maddenin uygulanma biçimi, icra dairesi tarafından hesaplanan vekâlet ücreti, 103’üncü maddenin uygulanma biçimi ve bu maddede düzenlenen davetiyein içeriği, yediemin ücreti, yediemin değiştirilmesi, hacizli taşınır malların muhafaza şekli, kıymet takdirine ilişkin şikâyet, ihaleye katılabilmek için teminat yatırılması ve teminatın miktarı, satışın durdurulması, satış ilânının iptali, süresinde satış istenmemesi nedeniyle satışın düşürülmesi, 263’üncü maddenin uygulanma biçimi, iflâs idaresinin oluşturulması, icra mahkemesinin iflâs idaresinin işlemleri hakkında şikâyet üzerine verdiği kararlara karşı, iflâs idare memurunun ücret ve masrafları hakkındaki hesap pusulası ve 36’ncı maddeye göre icranın geri bırakılmasına ilişkin kararları dışındaki kararlarına karşı, ait olduğu alacak, hak veya malın değer veya miktarının yedi bin Türk lirasını geçmesi şartıyla istinaf yoluna başvurulabilir. İstinaf yoluna başvuru süresi tefhim veya tebliğ tarihinden itibaren on gündür.” ve “Bölge adliye mahkemesi hukuk dairelerince verilen ve miktar veya değeri elli sekiz bin sekiz yüz Türk lirasını geçen nihaî kararlara karşı temyiz yoluna başvurulabilir.” Görüldüğü üzere, 363. madde metninde istinafa tabi kararlarda istisnai bir sayma yoluna gidilerek, hangi kararların istinafa tabi olmadığı belirtilmiştir. Bunların haricinde kalan kararlar için, kanun yoluna gitmek mümkündür. 364. madde hükmünde ise temyiz kanun yoluna başvurmak için parasal bir sınır getirilmiştir.¹¹⁷

6. BAZI ÖZEL DURUMLAR

Bu başlık altında icra mahkemesinde görülen yargılama sırasında ortaya çıkabilecek bazı özel durumlar üzerinde durmak istiyoruz.

¹¹⁴ Nilüfer Boran Güneysu, *Medeni Usul Hukukunda Karar*, Ankara, Adalet Yayınevi, 2014, s. 112.

¹¹⁵ Kesin hüküm, bir hükme karşı başvurulacak kanun yolunun kalmaması ve tarafları, dava sebepleri, dava konuları aynı olduğu durumlarda dava açılmamasını ifade eder. Bir hükme karşı başvurulacak kanun yolunun kalmaması şekli anlamda kesin hüküm etkisi, tarafları, dava sebepleri ve dava konuları aynı olduğu durumlarda dava açılmaması maddi anlamda kesin hüküm etkisidir. Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, a.g.e., s. 682 vd.

¹¹⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz. s. 30.

¹¹⁷ “İcra mahkemelerinde kanun yolu” ayrı bir çalışma konusu olacağından, bu bölümde konuya kısaca değinilmiştir.

A. Dosyanın İşlemden Kaldırılması

Taraflar usulüne uygun biçimde davet edilmiş oldukları duruşmaya gelmedikleri veya gelip de davayı takip etmeyeceklerini bildirdikleri takdirde dava dosyasının işlemden kaldırılmasına karar verilir. Yine usulüne uygun şekilde davet edilmiş olan taraflardan biri duruşmaya gelir diğeri duruşmaya gelmezse, gelen tarafın talebi üzerine dosya işlemden kaldırılır (HMK md. 150). Bu haller uygulamada dosyanın işlemden kaldırılmasının en yaygın görüldüğü durumlar-
dır.¹¹⁸

Yazılı yargılama usulünde taraflara iki kez dosyanın yenilenmesini talep etme hakkı tanınmıştır. Taraflardan her biri dosyanın kaldırılmasından itibaren üç ay içinde yenileme talebinde bulunabilir. Eğer bu dosya da herhangi bir sebeple işlemden kaldırılırsa üç ay içerisinde tekrar yenilenebilir (HMK m. 150/4).¹¹⁹ İcra mahkemesinde basit yargılama usulü uygulandığından, taraflar dosyanın yenilenmesini bir kez isteyebilir; dosya yenilenmesinden sonra takip-siz bırakılırsa dava açılmamış sayılır (HMK md. 320/4). Ancak her iki yargıla-ma usulünde de mahkemece re'sen yürütülmesi gereken davalarda dosyanın işlemden kaldırılmasına karar verilemez.¹²⁰

İcra ve İflas Kanunu'nun 18. maddesinin 3. fıkrasında aksine hüküm bu-lunmayan hâllerde icra mahkemesinin, duruşma yapılmasına gerek olup olma-dığını takdir edeceği; duruşma yapılmasını uygun gördüğü takdirde ilgilileri en kısa zamanda duruşmaya çağıracağı ve gelmeseler bile gereken kararı vereceği düzenlenmiştir. Bu düzenlemeden çıkarılan şikayet prosedüründe dosyanın iş-leminden kaldırılmasının mümkün olmamasıdır.¹²¹ Aksi yönde bir görüşe göre, ise icra mahkemesi, tarafların duruşmaya katılmadığı hallerde kanıtlar toplanmadığı için karar veremiyorsa dosyanın işlemden kaldırılmasına karar vermeli, mev-cut kanıtlara göre karar verebilecek durumda ise gereken kararı vermelidir.¹²² İcra ve İflas Kanunu'nun 134. maddesinin ikinci fıkrasında, ihalenin feshi talebi üzerine icra mahkemesi yirmi gün içinde duruşma yapacağı ve taraflar gelmese-ler bile icap eden kararı vereceği düzenlenmiştir. Bu durumda ihalenin feshi davalarında da dosyanın işlemden kaldırılması mümkün olmamalıdır.

¹¹⁸ Kuru-Usul, a.g.e., s. 442.

¹¹⁹ Kuru-Usul, a.g.e., s. 447; Kiraz, a.g.e., s. 264.

¹²⁰ Y.12.HD, E. 2012/ 28136, K. 2013 / 3606, T. 12.02.2013, KİBB.

¹²¹ Muşul, a.g.e., s. 138; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, a.g.e., s. 65; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası-İcra, a.g.e., s. 88, Kuru- İstinaflı İcra, a.g.e., s. 44; Postacıoğlu/Altay, a.g.e., s. 82.

¹²² Uyar, a.g.e., s. 239.

İtirazın kaldırılması yargılması, mutlaka duruşmalı yapılmalıdır. İcra ve İflas Kanunu'nun 70. maddesinde icra mahkemesinin, itirazın kaldırılması hakkındaki talep üzerine iki tarafı davet edeceği ve 18'inci madde hükmüne göre kararını vereceği düzenlenmiştir. Ancak doktrinde iki taraf da duruşmaya gelmez veya taraflardan biri gelir ve duruşmaya devam etmeyeceğini bildirirse ancak bu halde dosyanın işlemden kaldırılmasına karar verilmesi görüşü hakimdir (HMK md. 150).¹²³ Nitekim Yargıtay kararları da bu yöndedir.¹²⁴

Kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takipte borçlu borca itiraz ederse, inceleme mutlaka duruşmalı yapılmalıdır.¹²⁵ Alacaklı veya vekili çağrıldığı duruşmaya gelmezse, icra mahkemesi alacağın itiraz edilen kısmı için takibin geçici olarak durdurulmasına karar verir. Ancak bunun için gönderilen davetiyede bu yönde bir ihtarın yer alması gereklidir. Duruşmaya yalnız borçlu gelmezse bu durumda borçlunun yokluğunda borca itiraz incelenir. Her iki tarafın da duruşmaya gelmemesi durumunda, dosya işlemden kaldırılır (HMK md. 299).

B. İcra Mahkemesi Kararlarının Kesin Hüküm Oluşturup Oluşturamayacağı Sorunu

Kesin hüküm; maddi anlamda kesin hüküm ve şekli anlamda kesin hüküm olmak üzere ikiye ayrılır. Şekli anlamda kesin hüküm o kararla ilgili kanun yoluna gidilemeyeceği¹²⁶ ve yargılama yapılamayacağı ile ilgilidir. Maddi anlamda kesin hüküm ise aynı taraflar arasında, aynı vakıalarla, aynı talebin konu edilememesini içerir. Şekli anlamda kesin hüküm maddi anlamda kesin hükmün ön şartıdır.¹²⁷ İcra mahkemelerinde verilen kararlar yargı yolunun açık olması sebebiyle şekli anlamda kesinleşmeye elverişli olsa da; maddi anlamda kesinleşmeleri mümkün değildir. Bunun sebebi icra mahkemelerinin sınırlı yargılama ve sınırlı inceleme yetkisinin olmasıdır.¹²⁸ Bir başka sebep ise yargılamanın amacının maddi gerçeği bulmak değil, takip hukuku bakımından uyumsuzluğu çözüme kavuşturmak olmasıdır.¹²⁹

¹²³ Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası-İcra, a.g.e., s. 205, Yıldırım/ Deren Yıldırım, a.g.e., s. 82; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/ Özekes, a.g.e., s. 121; Kuru-İstinaflı İcra, a.g.e., s. 120.

¹²⁴ Y.12. HD, E. 2003/24515, K. 2004/1214, T. 23.1.2004, KİBB. Aynı yönde bkz: Y.12.HD, E. 2007/ 5876, K. 2007 / 8532 T. 27.04.2007: www.sinerjimevzuat.com.

¹²⁵ Arslan/Yılmaz/Taşpınar/Ayvaz/Hanağası-İcra, a.g.e., s. 362.

¹²⁶ Kuru-Usul, a.g.e., s. 554.

¹²⁷ Kuru-El Kitabı, a.g.e., s. 552; Ahmet Cahit İyilikli, *Hukuk Yargılamasında Kesin Hüküm*, Ankara, Yetkin Yayınları, 2016, s. 40.

¹²⁸ *Bu ifadelerden yola çıkılarak, icra mahkemesinin itirazın kaldırılması talebinin kabul ya da reddi, kambiyo senedinin zamanaşımına uğraması sebebiyle icranın geri bırakılması, ödeme emrinin iptali ya da kambiyo senedinin şekil şartlarının eksikliği sebebiyle verdiği iptal kararları, genel mahkemelerde temel borç ilişkisine dayanılarak ikame edilecek maddi hukuk davalarına kesin hüküm engeli oluşturmaz.* İyilikli, a.g.e., s. 59.

¹²⁹ İyilikli, a.g.e., s. 73.

İcra mahkemesi kararları kural olarak maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmez, bu nedenle icra mahkemesinde karara bağlanan bir husus, daha sonra genel mahkemelerde dava konusu yapılabilir.¹³⁰ İcra mahkemesi kararları her ne kadar kesin hüküm oluşturmaya da tarafları ve konusu aynı olan bir takip işlemi bakımından kesinlik arz eder; başka bir icra mahkemesi bu karara aykırı yeni bir karar veremez. Bu açıdan kanun yoluna başvurulmadıkça icra mahkemesi kararları diğer icra mahkemelerini de bağlar.¹³¹

İcra mahkemesi kararlarının kesin hüküm oluşturmayacağı kural olsa da, ihalenin feshi ve istihkak davası sonucu verilen kararların kesin hüküm oluşturup oluşturmayacağı öğretide tartışmalıdır. Yukarıda da belirttiğimiz gibi icra mahkemesi ihalenin feshinde her türlü delili inceler, yetkisi sınırlanmamıştır. Bu nedenle icra mahkemesinin ihalenin feshi hakkındaki kararlarının kesin hüküm oluşturacağına dair bir görüş mevcuttur.¹³² Diğer bir görüşe göre ihalenin feshi talebinin reddi kararı maddi anlamda kesin hüküm oluştururken, ihalenin feshine karar verilmişse bu maddi anlamda kesin hüküm oluşturmaz.¹³³ Öğretide bazı yazarlarca da ifade edildiği üzere, kanımızca da bir iddianın esastan reddine ilişkin bir kararın kesin hüküm teşkil ettiği bir konuda onun esastan kabulüne ilişkin kararın da pekala kesin hüküm teşkil etmesi gerekir.¹³⁴ Yargıtay ihalenin feshini isteme sonucunu da meydana getirecek tapu iptali ve tescili davasının her zaman açılabileceğini hükme bağlamıştır.¹³⁵ Buna göre ihalenin feshi için öngörülen bir yıllık süre geçse de bu dava açılacaktır. Ancak; ihalenin feshi davalarında verilen kararlar maddi anlamda kesin hüküm oluşturduğundan yeniden dava konusu yapılması mümkün olmamalıdır.¹³⁶ Değinilmesi gereken başka bir husus ihalenin feshi (İİK md. 134) ile satış bedelinin ödenmemesi sebebiyle ihalenin feshinin (İİK md. 133)¹³⁷ birbirinden farklı olduğudur.¹³⁸ İhale

¹³⁰ Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, a.g.e., s. 49; Kuru-İstinaflı İcra, a.g.e., s. 240

¹³¹ Muşul, a.g.e., s. 135; İyilikli, a.g.e., s. 58.

¹³² Arslan, a.g.e., s. 203; İyilikli, a.g.e., s. 57.

¹³³ Muşul, a.g.e., s. 152; Kuru-İstinaflı İcra, a.g.e., s. 347; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, a.g.e., s. 49

¹³⁴ Şanal Görgün/Bariş Toraman/Mehmet Kodakoğlu, *İcra ve İflas Hukuku Ders Notları*, Ankara, Legem Yayıncılık, 2017, s. 180.

¹³⁵ Y.1. HD, E. 2017/1045, K. 2017/5994, T. 1.11.2017, KİBB.

¹³⁶ Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz-İcra, a.g.e., s. 339.

¹³⁷ "İhale bedelinin, eğer satışın peşin olarak yapılacağı öngörülmesi durumunda derhal verilmesi ya da icra müdürü tarafından on güne kadar bir süre verilebileceği şartnamede belirtilmiş ve ihale alıcısına on günlük bir süre verilmiş ise verilen süre içerisinde ihale bedelinin ödenmemesi durumunda icra müdürü, ilgililerin talebine gerek olmadan verdiği ihale kararını re'sen kaldıracaktır (İİK md. 133). İİK m. 134'e göre icra mahkemesinden ihalenin feshinin istenmiş olması, ihale bedelinin ödenmemesi nedeniyle ihale kararının kaldırılmasına ve 133. maddeye göre işlem yapılmasına engel değildir." Murat Dönmez, *Taşınmaz Satışlarında İhale Kararının Kaldırılması ve Tamamlayıcı Arttırma*, www.tbbergisi.barobirlik.org.tr, s. 330 vd.

bedelinin ödenmemesi sebebiyle ihale kararının kaldırılması, İcra ve İflas Kanunu'nun 134. maddesine dayanan ihalenin feshi davasına kesin hüküm oluşturmayacaktır.¹³⁹

İstihkak davasının kesin hüküm oluşturup oluşturmayacağı ile ilgili de öğretide farklı görüşler mevcuttur. Bir görüşe göre istihkak davası sonucunda verilen hüküm aynı taraflar, aynı dava konusu ve aynı hak söz konusu olduğunda ikinci bir dava için kesin hüküm teşkil eder. Zira icra mahkemesi istihkak davasına genel hükümlere göre bakmakta ve her türlü delili serbestçe incelemektedir.¹⁴⁰ Aksi yönde ve bizim de katıldığımız diğer görüşe göre, istihkak davalarında amaç malın maddi hukuk anlamında kime ait olduğunu belirlemek değil, icra takip hukuku bakımından uyumsuzluğu çözmektir. Bu nedenle istihkak davası sonucu verilen karar yalnızca takip hukuku anlamında bir sonuç doğurur ve kesin hüküm oluşturmaz.¹⁴¹ Nitekim Yargıtay da dava sonunda verilen kararın yalnız derdest olan takip bakımından sonuç doğuracağını belirtmektedir.¹⁴²

İcra ve İflas Kanunu madde 89/4'e dayalı olarak ikame edilen ceza veya tazminat davaları da genel hükümlere göre çözümlenir. Bu nedenle icra mahkemesinin buna ilişkin kararı maddi anlamda kesin hüküm teşkil eder.¹⁴³

C. Bekletici Sorun

Bir davada hüküm verilmesi başka bir davanın sonuçlanmasına bağlı ise, bu sorun bekletici sorundur (HMK md. 165).¹⁴⁴ Takip hukukundan doğan uyumsuzluklarda kanunda yer alan haller dışında hangi durumların bekletici mesele yapılacağı, Yargıtay içtihatlarıyla şekil almaktadır.¹⁴⁵

İcra ve İflas Kanunu md. 68/IV'te yer alan hükme göre, miras bırakana ait bir borç için takip edilmekte olan borçlu, itirazın kesin kaldırılması duruşmasında terekenin borca batık olduğunu" ileri sürerse, icra mahkemesi bu hususun tespiti için borçluya uygun bir süre vermek zorundadır. Bu hal dışında, itirazın

¹³⁸ Kuru-İstinaflı İcra, a.g.e., s. 235.

¹³⁹ İyilikli, a.g.e., s. 74.

¹⁴⁰ Muşul, a.g.e., s. 150; Kuru- İstinaflı İcra, a.g.e., s. 363; Pekcanitez/Atalay/ Sungurtekin Özkan/Özekes, a.g.e., s. 49; İyilikli, a.g.e., s. 57.

¹⁴¹ Aslan, a.g.e., s. 620; Üstündağ, a.g.e., s. 204; Burhan Gürdoğan, *Medeni Usul Hukukunda Kesin Hüküm İtirazı*, Ankara, 1960, s. 39; Yıldırım/Deren Yıldırım, a.g.e., s. 199.

¹⁴² Y.17.HD, E. 2013/ 2788, K. 2013 / 9295, T. 18.06.2013, KİBB.

¹⁴³ İyilikli, a.g.e., s. 73.

¹⁴⁴ Kuru-Usul, a.g.e., s. 351.

¹⁴⁵ Kiraz, a.g.e., s. 287.

kesin kaldırılması talebinin kabul veya reddi için ileri sürülen iddia ve savunmalar bekletici mesele yapılamaz.¹⁴⁶

İki ayrı istihkak davası birbirleri için bekletici mesele yapılabilir. Yine istihkak davası devam ederken çözümlenmesi bu davaya etkili olabilecek başka davaların sonucunun, icra mahkemesi tarafından bekletici sorun yapılması da mümkündür.¹⁴⁷

Borçlu takipten önce, menfi tespit davası açmış ve mahkemeden icra takibinin durdurulması için ihtiyati tedbir kararı almışsa, bu ihtimalde, icra mahkemesinin menfi tespit davasının sonucunu itirazın kesin kaldırılması bakımından bekletici mesele yapması uygun olacaktır.¹⁴⁸

Borçlu takipten sonra, genel mahkemelerde senedin sahte olduğu iddiasıyla bir menfi tespit davası açmış ise, sahteliği iddia edilen senet hiçbir işleme dayanak yapılamayacağından, itirazın kesin kaldırılması talebini inceleyen mahkeme sahtelik davası sonucunu bekletici mesele yapmalıdır.¹⁴⁹

SONUÇ

İcra mahkemesinde uygulanan yargılama usulü, diğer mahkemelerde uygulanan yargılama usulünden farklılık gösterir. Bunun sebebi; icra mahkemesinin, seri ve sınırlı bir inceleme yapmak zorunda olmasıdır. İcra mahkemesi kural olarak, yalnız belirli belgelerle ve sınırlı bir inceleme yapar. Eğer alacaklının elinde kanunda öngörülen belgeler yoksa (örneğin İİK md. 68 anlamında belgeler), genel mahkemelerde dava açmalıdır. Nitekim takip borçlusu da ispat faaliyetini aynı türden belgelerle gerçekleştirmek zorundadır. Böylece; alacaklı elinde belirli belgeler varsa ve uyuşmazlığın hızlıca çözümlenmesini istiyorsa icra mahkemesine başvuracaktır. Bununla birlikte, alacaklının elinde bu belgeler yoksa genel mahkemelere başvuru hakkı mevcuttur.

İcra mahkemesinde seri yargılamanın gerçekleşebilmesi için, basit yargılama usulünün uygulanması kabul edilmiştir. Basit yargılama usulünde taraflar birer dilekçe verebilmekte, iddia ve savunmanın genişletilmesi yasağı o andan itibaren başlamaktadır. Tahkikat aşamasında ise belirli hallerde zorunlu olarak duruşma yapılmakta (itirazın kesin ve geçici kaldırılması vb.), belirli hallerde duruşma yapılmasına gerek olup olmadığı mahkemece takdir edilmektedir (şi-

¹⁴⁶ Kiraz, a.g.e., s. 287.

¹⁴⁷ Aslan, a.g.e., s. 366.

¹⁴⁸ Halman Çetin, a.g.e., s. 302.

¹⁴⁹ Kiraz, a.g.e., s. 299.

kayet vb.). Yine mahkeme delilleri kural olarak sınırlı bir şekilde incelemekte, ancak belirli hallerde tüm delilleri serbestçe değerlendirebilmektedir.

Taraflar usulüne uygun biçimde davet edilmiş oldukları duruşmaya gelmedikleri veya gelip de davayı takip etmeyeceklerini bildirdikleri takdirde dava dosyasının işlemden kaldırılmasına karar verilir. Yine usulüne uygun şekilde davet edilmiş olan taraflardan biri duruşmaya gelir diğeri duruşmaya gelmezse, gelen tarafın talebi üzerine dosya işlemden kaldırılır (HMK md. 150). İcra mahkemesinde dosyanın işlemden kaldırılması; şikayet, ihalenin feshi yollarında mümkün değilken, itirazın kaldırılması, kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takipte itiraz söz konusu olduğunda mümkündür.

İcra mahkemesi kararları kural olarak, maddi anlamda kesin hüküm oluşturmaz. Ancak delillerin serbestçe değerlendirildiği, ihalenin feshi ve istihkak davası sonucu verilen kararların kesin hüküm oluşturup oluşturmayacağı öğretide tartışmalıdır. Öğretide bazı yazarlar ihalenin feshi talebinin reddine ilişkin kararın kesin hüküm oluşturduğu, ihalenin feshi talebinin kabulü kararının kesin hüküm oluşturmadığı kanaatindedir. Bizim de katıldığımız diğer görüşe göre ise, bir iddianın esastan reddine ilişkin karar kesin hüküm oluşturuyorsa, esastan kabulüne ilişkin kararın da kesin hüküm oluşturması gerekir. Bir görüşe göre, istihkak davasında mahkeme davaya genel hükümlere göre baktığından ve delilleri serbestçe değerlendirdiğinden, istihkak davası sonucu verilen hüküm kesin hüküm oluşturur. Bizim de katıldığımız diğer görüşe göre ise, istihkak davasında amaç maddi hukuk bakımından uyuşmazlığı çözmek değil, icra takibi bakımından uyuşmazlığı çözüme kavuşturmadır. Bu açıdan istihkak davası sonucu verilen hüküm, kesin hüküm oluşturmaz.

Bir davada hüküm verilmesi başka bir davanın sonuçlanmasına bağlı ise, bu sorun bekletici sorundur. Takip hukukundan doğan uyuşmazlıklarda kanunda yer alan haller dışında hangi durumların bekletici mesele yapılacağı, Yargıtay içtihatlarıyla şekil almaktadır

KAYNAKÇA

- Akbaba, Gülin, *İtirazın Kaldırılması ve Yargılama Usulü*, www.goksusafisik.av.tr.
- Arslan, Ramazan, *İhalenin Feshi*, Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1984.
- Arslan, Ramazan/Yılmaz, Ejder/Taşpınar Ayvaz, Sema/Hanağası, Emel, *İcra ve İflas Hukuku*, 4. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2018 (İcra).
- Arslan, Ramazan/Yılmaz, Ejder/Taşpınar Ayvaz, Sema/Hanağası, Emel, *Medeni Usul Hukuku*, 4. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2018 (Usul).
- Aslan, Kudret, *Hacizde İstihkak Davası*, Ankara, Turhan Kitabevi, 2005.
- Boran Güneysu, Nilüfer, *Medeni Usul Hukukunda Karar*, Ankara, Adalet Yayınevi, 2014.
- Boran, Nilüfer, *İcra Takibinin İptali ve Taliki*, İzmir, Güncel Hukuk Yayınları, 2006.
- Çiftçi, Pinar, *İcra Hukukunda Menfaat Dengesi*, Ankara, Adalet Yayınevi, 2010.
- Dönmez, Murat, *Taşınmaz Satışlarında İhale Kararının Kaldırılması ve Tamamlayıcı Arttırma*, www.tbddergisi.barobirlik.org.tr.
- Gürdoğan, Burhan, *Medeni Usul Hukukunda Kesin Hüküm İtirazı*, Ankara, 1960.
- Halman Çetin, Emine, *İcra-İflas Hukukunda Şikayet ve İcra Mahkemelerinde Yargılama Usulü*, Ankara, Adalet Yayınevi, 2010.
- İyilikli, Ahmet Cahit, *Hukuk Yargılamasında Kesin Hüküm*, Ankara 2016.
- Kiraz, Taylan Özgür, *İcra Mahkemesinde İtirazın Kaldırılması*, 2. Baskı, Ankara, Bilge Yayınevi, 2006.
- Kuru, Baki, *İcra ve İflas Hukuku El Kitabı*, 2. Baskı, Ankara 2013 (El Kitabı).
- Kuru, Baki, *İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medeni Usul Hukuku*, Ankara, Yetkin Yayıncılık, 2017 (Usul).
- Kuru, Baki, *İstinaf Sistemine Göre Yazılmış İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı*, İstanbul, Yetkin Yayıncılık, 2017 (İstinaflı İcra).
- Muşul, Timuçin, *İcra ve İflas Hukukunun Esasları*, 6. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2017.
- Muşul, Timuçin, *İcra ve İflas Hukukunda İstihkak Davaları*, Ankara, Adalet Yayınevi, 2015 (İstihkak).
- Muşul, Timuçin, *İcra ve İflas Hukukunda İhale ve İhalenin Feshi*, Ankara, Adalet Yayınevi, 2016(İhale).
- Özcengiz, Nezir, *Tetkik Mercii*, Ankara, Fon Matbaa, 1975.

- Özekes, Muhammed, *İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler*, Ankara, Adalet Yayınevi, 2009.
- Pekcanitez, Hakan/Atalay, Oğuz/Sungurtekin, Özkan, Meral/Özekes, Muhammed, *İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı*, 5. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2018.
- Pekcanitez, Hakan/Simil, Cemil, *İcra-İflas Hukukunda Şikayet*, 2. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2017.
- Postacıoğlu, İlhan E./Altay, Sümer, *İcra Hukuku Esasları*, 5. Baskı, İstanbul, Vedat Yayıncılık, 2010.
- Uyar, Talih, *İcra Hukukunda Görev Yetki ve Yargılama Usulü*, Manisa, Şafak Basım, 1983.
- Üstündağ, Saim, *İcra Hukukunun Esasları*, 8. Baskı, İstanbul 2004.
- Yazar, Özlem, *İcra İflas Hukukunda İmzaya İtiraz ve İmzaya İtirazın Sonuçları*, Ankara 2011.
- Yıldırım, Kamil/Deren, Yıldırım, Nevhis, *İcra ve İflas Hukuku*, 7. Bası, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2016.